

**Plan razvoja ljudskih
potencijala Ličko-
senjske županije
2021. – 2030.**

**Javna ustanova Razvojna agencija Ličko-senjske županije – LIRA
Rujan, 2020**

Ovaj Plan izrađen je u okviru projekta „Lokalno partnerstvo za zapošljavanje Ličko-senjske županije“ koji je financiran sredstvima Europskog socijalnog fonda. Sadržaj ovog Plana isključiva je odgovornost Javne ustanove Razvojne agencije Ličko-senjske županije - LIRA-e

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

SADRŽAJ

PREDGOVOR	4
UVOD	5
I. ANALIZA DRUŠTVENO-GOSPODARSKOG STANJA U LIČKO-SENJSKOJ ŽUPANIJU	6
1. OPĆI PODACI	7
1.1. Položaj Ličko-senjske županije	7
1.2. Administrativni podaci o Ličko-senjskoj županiji	7
2. STANOVNIŠTVO LIČKO-SENJSKE ŽUPANIJE	8
2.1. Demografska kretanja u Ličko-senjskoj županiji	8
2.2. Struktura stanovništva Ličko-senjske županije.....	11
3. GOSPODARSTVO LIČKO-SENJSKE ŽUPANIJE	14
3.1. Opća gospodarska kretanja u Ličko-senjskoj županiji	14
4. TRŽIŠTE RADA LIČKO-SENJSKE ŽUPANIJE	22
4.1. Zaposlenost u Ličko-senjskoj županiji	22
4.2. Plaće u Ličko-senjskoj županiji	23
4.3. Nezaposlenost u Ličko-senjskoj županiji	24
4.4. Potražnja na tržištu rada Ličko-senjske županije.....	26
5. OBRAZOVANJE U LIČKO-SENJSKOJ ŽUPANIJU	28
5.1. Osnovna obilježja odgojno-obrazovnog sektora u Ličko-senjskoj županiji	29
5.2. Predškolski odgoj u Ličko-senjskoj županiji.....	29
5.3. Osnovnoškolsko obrazovanje u Ličko-senjskoj županiji	30
5.4. Srednjoškolsko obrazovanje u Ličko-senjskoj županiji	30
5.5. Visokoškolsko obrazovanje u Ličko-senjskoj županiji	30
5.6. Preporuke za upisnu politiku	31
5.7. Obrazovanje odraslih i cjeloživotno učenje	34
6. SOCIJALNA SKRB U LIČKO-SENJSKOJ ŽUPANIJU	35
7. ZDRAVSTVO U LIČKO-SENJSKOJ ŽUPANIJU	37
7.1. Primarna zdravstvena zaštita, hitna medicina i zaštita i liječenje usta i zuba	37
7.2. Specijalističko-konzilijarne djelatnosti	37
II. SWOT ANALIZA	39
8. SWOT analiza sustava razvoja ljudskih potencijala	40
9. TOWS	41
III. STRUKTURA PLANA RAZVOJA LJUDSKIH POTENCIJALA LIČKO-SENJSKE ŽUPANIJE 2021. – 2030.	43
10. VIZIJA PLANA RAZVOJA LJUDSKIH POTENCIJALA LIČKO-SENJSKE ŽUPANIJE DO 2030.	44
11. STRATEŠKI CILJEVI PLANA RAZVOJA LJUDSKIH POTENCIJALA LIČKO-SENJSKE ŽUPANIJE DO 2030.	44
11.1. STRATEŠKI CILJ 1: Stvoriti poticajne uvjete za doseljavanje novog stanovništva u županiju	46
11.2. STRATEŠKI CILJ 2: Razviti moderno tržište rada te povećati radnu mobilnost stanovnika	51
11.3. STRATEŠKI CILJ 3: Razviti kvalitetni sustav odgoja i obrazovanja za sve stanovnike	57
11.4. STRATEŠKI CILJ 4: Razviti nove i povećati dostupnost postojećih socijalnih i zdravstvenih usluga za sve građane	62
11.5. HORIZONTALNE MJERE	66

IV.	PROVEDBA PLANA RAZVOJA LJUDSKIH POTENCIJALA LIČKO-SENSKE ŽUPANIJE 2021. – 2030.	69
12.	INSTITUCIONALNI OKVIR ZA PROVEDBU	70
13.	MONITORING PROVEDBE PLANA RAZVOJA LJUDSKIH POTENCIJALA LSŽ 2021. – 2030.....	73
14.	EVALUACIJA PROVEDBE PLANA RAZVOJA LJUDSKIH POTENCIJALA LSŽ 2021. – 2030.	74
15.	AKCIJSKI PLAN	75

PREDGOVOR

Razvijena i bogata županija san je svakog njenog stanovnika, posebice onog koji na određeni način doprinosi i sudjeluje u donošenju strateških dokumenata potrebnih za što kvalitetniji i ravnomjerniji razvoj.

Polazeći od potreba, ali i ograničenja tržišta rada Ličko-senjske županije, ovim se Planom razvoja ljudskih potencijala utvrđuju vizija, ciljevi, prioriteti i mjere, čime se stvara okvir kao neophodan temelj za pripremu, financiranje i provedbu projekata unaprjeđivanja ljudskih potencijala, jedinog potencijala čije granice razvoja i napredovanja ne postoje.

Zbog toga možemo reći da su osnova svakog razvoja vrijedni i odgovorni ljudi, svjesni vlastitih potencijala i mogućnosti, oni koji su sposobni predvidjeti potencijale i pravce razvoja, a zatim i vrijedno raditi na ostvarenju postavljenih vizija i ciljeva. Ljudski potencijali su ključni čimbenik razvoja svih sfera javnog i društvenog života, bilo da je riječ o obrazovanju, gospodarstvu, kulturi ili znanosti.

Nastavno na navedeno, sa sigurnošću možemo konstatirati da ovaj Plan nije samo dokument već i način razmišljanja pri traženju najboljeg odgovora na svakodnevne promjene i probleme našeg okruženja.

Na kraju krajeva, aktivnija i lokalno prilagođena politika zapošljavanja te pružanje većih mogućnosti za cjeloživotno obrazovanje i učenje sigurno će pridonijeti razvoju novih komparativnih prednosti Ličko-senjske županije, a njenim stanovnicima osigurati veći izbor profesionalnih karijera što će u konačnici rezultirati lakšim pronalaskom zaposlenja.

Vizija Plana razvoja ljudskih potencijala LSŽ za razdoblje do 2030. godine glasi:

„Ličko-senjska županija do 2030. je gospodarski, turistički i poljoprivredno razvijena regija poželjna za život svih generacija u kojoj se vrednuje očuvana priroda, kulturna i povijesna baština te potiče obrazovanje stanovnika“.

Upravo ta vizija sažetak je dokumenta koji je pred nama – Plana razvoja ljudskih potencijala kao jednog od najznačajnijih dokumenata za utvrđivanje stanja i procesa na tržištu rada Ličko-senjske županije u razdoblju 2021. –2030. godine.

UVOD

Plan razvoja ljudskih potencijala jedan je od naznačajnijih dokumenata za utvrđivanje stanja i procesa na tržištu rada nastalih kao posljedica društvenih, gospodarskih, socijalnih i tehnoloških promjena. On predstavlja dokument koji prezentira situaciju na tržištu rada u županiji, pozivajući se i na cjelokupnu društveno-ekonomsku situaciju u Hrvatskoj kao zemlji članici EU te formulira ciljeve i strateške prioritete za poboljšanje uvjeta za razvoj ljudskih potencijala u Ličko-senjskoj županiji.

Upravo zbog toga, važan korak u izradi razvojnih planova je i izrada ovog Plana, čija je vizija gospodarski, turistički i poljoprivredno razvijena regija poželjna za život svih generacija, u kojoj se vrednuje očuvana priroda, kulturna i povijesna baština te potiče obrazovanje stanovnika.

Kako bi se ostvarila navedena vizija i Ličko-senjska županija zaista postala razvijena regija poželjna za život svih dobnih skupina, nužno je zajedničko djelovanje, integracija i participacija svih dionika razvoja, jer se samo uz zajednički pristup i suradnju mogu ostvariti postavljeni ciljevi i mjere na dobrobit svih stanovnika i cjelokupnog gospodarstva Ličko-senjske županije.

Ovaj Plan izrađen je od strane Lokalnog partnerstva za zapošljavanje Ličko-senjske županije u skladu s metodologijom koja se rabi u EU u pripremi programsko-planske dokumentacije, uz pomoć vanjskih suradnika iz WYG savjetovanja d.o.o.

I. ANALIZA DRUŠTVENO-GOSPODARSKOG STANJA U LIČKO-SENJSKOJ ŽUPANIJI

1. OPĆI PODACI

1.1. Položaj Ličko-senjske županije

Ličko-senjska županija najveća je hrvatska županija koja se prostire na 5.350,00 km² kopnene te 596,63 km² morske površine te kopno obuhvaća 9,46% državnog teritorija. Prostire se većim dijelom ličkog zaleđa te obuhvaća dio planine Velebit, njegovo Senjsko-karlobaško priobalje i sjeverozapadni dio otoka Paga. U ukupnom prostoru Republike Hrvatske Ličko-senjska županija ima vrlo značajan položaj budući da se nalazi na međi kopnene i primorske hrvatske te svojim položajem predstavlja geoprometno središte Republike Hrvatske. Kroz ličko-

Slika 1 Teritorij Ličko-senjske županije

senjsku županiju prolaze prometni koridori koji spajaju tri glavna središta Republike Hrvatske: Zagreb, Rijeku i Split. Kroz županiju prolaze jadransko-jonski cestovni pravac te europski cestovni pravac Vb (dijelom se podudara s autocestom A1 – Zagreb- Split). Županija graniči s Primorsko-goranskom županijom na sjeverozapadu, Karlovačkom županijom na sjeveru i Zadarskom županijom na jugu. Također, u dužini od 100,16 km dijeli državnu granicu sa Bosnom i Hercegovinom na istoku teritorija.

1.2. Administrativni podaci o Ličko-senjskoj županiji

Administrativno, županija je podijeljena na 4 grada (Gospić, Novalja, Otočac, Senj) te 8 općina (Brinje, Donji Lapac, Karlobag, Lovinac, Perušić, Plitvička Jezera, Udbina, Vrhovine). Ukupno ima 252 naselja.

Ličko-senjska županija pripada skupini županija u potpomognutom području (I. skupina) sa stupnjem razvijenosti od 92,387 %, što ju čini 18. županijom u Republici Hrvatskoj prema stupnju razvijenosti (*Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU-a, Vrijednosti indeksa razvijenosti i pokazatelja za izračun indeksa razvijenosti prema novom modelu izračuna na županijskoj razini za razdoblje 2014.-2016., Zagreb*). Na razini gradova i općina situacija oko stupnja razvijenosti značajno varira i pokazuju se velike razvojne razlike. JLS s najvećim indeksom razvijenosti je grad Novalja koja se nalazi na 36. mjestu u Republici Hrvatskoj.

Gospić, kao središte županija nalazi se 140. mjestu prema indeksu razvijenosti JLS-ova u RH, nakon kojeg slijede gradovi: Karlobag (196. mjesto), Senj (208. mjesto) te općina Plitvička Jezera (209. mjesto). Ostali gradovi i općine pripadaju skupinama JLS-ova s izrazito niskim stupnjem razvijenosti. Razlog tome je trend depopulacije stanovništva koji je započeo početkom 20. stoljeća te utjecaj Domovinskog rata kojim je ova županija bila značajno pogođena. Za napomenu, prema indeksu razvijenosti općine Vrhovine i Donji Lapac nalaze se na 549. odnosno 550 mjestu od ukupno 556 JLS-ova u Republici Hrvatskoj.

2. STANOVNIŠTVO LIČKO-SENSJSKE ŽUPANIJE

2.1. Demografska kretanja u Ličko-senjskoj županiji

Na području Ličko-senjske županije ukupna demografska slika ukazuje na to da su svi demografski procesi i promjene u strukturi stanovništva kontinuirano nepovoljni od početka 20 st.. Prema posljednjim procjenama Ličko-senjska županija ima 45.184 stanovnika (*Procjena ukupnog stanovništva RH 2018. godine; Državni zavod za statistiku RH, kolovoz 2020, Zagreb*), uz to da je kontinuirani proces depopulacije prisutan već godinama. Ličko-senjska županije je od početka 20-tog stoljeća bilo područje emigracije stanovništva, što je značajno pojačano nakon 1991 zbog ratnih zbivanja. Prema dostupnim podacima, Ličko-senjska županija u razdoblju 1991-2001 imala je najveću stopu depopulacije u Hrvatskoj od -5,1% stanovništva. (*Popis stanovništva 1991, Popis stanovništva 2001, Državni zavod za statistiku, kolovoz 2020, Zagreb*)

Tablica 1 Broj stanovnika u županijama, DZS, 2019. godina

Broj stanovnika u županijama	
Grad Zagreb	807.254
Splitsko-dalmatinska	447.747
Zagrebačka županija	309.169
Primorsko-goranska	282.730
Osječko-baranjska	272.673
Istarska	209.573
Zadarska	168.213
Varaždinska	166.112
Vukovarsko-srijemska	150.985
Sisačko-moslavačka	145.904
Brodsko-posavska	137.487

Dubrovačko-neretvanska	121.816
Krapinsko-zagorska	124.517
Karlovačka	115.484
Međimurska	109.232
Koprivničko-križevačka	106.367
Bjelovarsko-bilogorska	106.258
Šibensko-kninska	99.210
Virovitičko-podravska	73.641
Požeško-slavonska	66.256
Ličko-senjska	44.625

U posljednjih deset godina dostupnih podataka o broju stanovnika (2010. – 2019. godina) Ličko-senjska županija izgubila je 6.839 stanovnika apsolutno, što je 15,35 % relativno, odnosno prosječno 684 stanovnika godišnje. Prema navedenom broju stanovnika Ličko-senjska županija nalazi se na posljednjem 21. mjestu u odnosu na druge županije i Grad Zagreb, a njezin kontingent stanovnika čini tek 1,098 % od ukupnog broja stanovnika Hrvatske.

Tablica 2 Kretanje broja stanovnika Ličko-senjske županije (2010-2019), DZS, rujan 2020, Zagreb

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
broj stanovnika LSŽ	51.464	50.697	49.942	49.364	48.670	47.364	46.888	45.943	45.184	44.625

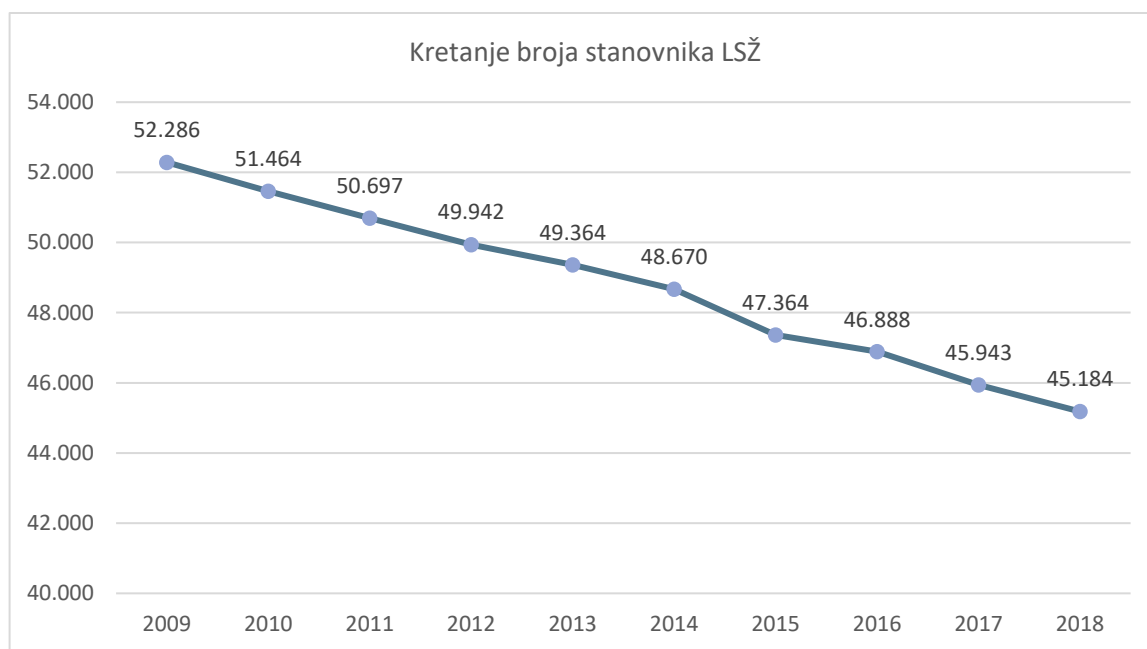
Procese depopulacije Ličko-senjske županije uzrokuju dva negativna demografska trenda: negativan migracijski saldo te negativan prirodni prirast (prirodni pad).

Negativan prirodni prirast (odnos rođenih i umrlih u godini) u Ličko-senjskoj županiji tradicionalno je prisutan od 70-tih godina 20-tog stoljeća te se sve više produbljuje zbog sve većeg udjela starog stanovništva u ukupnoj populaciji. U posljednjih deset godina (2010.-2019.) dostupnih podataka o prirodnom prirastu bilježi se pad od prosječno 479 osoba godišnje.

Tablica 3 Prirodni prirast stanovništva Ličko-senjske županije (razdoblje 2009-2019), DZS, kolovoz 2020, Zagreb

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
prirodni prirast LSŽ	-418	-447	-493	-446	-522	-533	-469	-478	-485	-499

Slika 2 Prikaz kretanja broja stanovnika Ličko-senjske županije 2009-2018, DZS, kolovoz 2020, Zagreb

Kada promatramo migracijski saldo (odnos doseljenih i odseljenih iz županije) u razdoblju 2010-2019. godine primjećujemo negativan trend sve do prošle, 2019. godine, kada se prvi puta pojavljuje blagi pozitivan saldo. Zanimljivo je detaljnije promotriti strukturu migracijskog salda iz koje se može zaključiti da je ovaj pozitivan saldo posljedica imigracija iz inozemstva (38 osoba). No, treba naglasiti i da se ovdje radi o zabilježenom migracijskom saldu (oni koji su se odjavili, odnosno prijavili), dok recentna istraživanja migracija u Hrvatskoj pokazuju da se dio odseljenih u države članice EU-a nije službeno odjavio. To samo govori o potencijalno negativnom migracijskom saldu, odnosno potencijalno manjem broju stanovnika od onog zabilježenog.

Tablica 4 Migracijski saldo stanovništva Ličko-senjske županije (razdoblje 2010-2019), kolovoz 2020, Zagreb

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
migracijski saldo LSŽ	-303	-297	-335	-83	-304	-404	-259	-557	-131	11

Ličko-senjska županija s površinom od 5.350,50 km² na začelju je po gustoći naseljenosti u Hrvatskoj prosječnom gustoćom naseljenosti od 9,52 stanovnika na km² (nakon nje je Karlovačka županija sa 33,18 stanovnika na km²) dok je prosjek RH 78,2 stanovnika na km². Ukoliko se podaci o gustoći naseljenosti iz 2011. usporede sa popisom stanovništva iz 2001. može se uočiti značajan pad gustoće naseljenosti od 5,12%. Ukupnim padom broja stanovnika dodatno se smanjuje gustoća naseljenosti.

Tablica 5 Broj stanovnika prema gradovima/općinama u Ličko-senjskoj županiji, Popis stanovništva 2011, kolovoz 2020

Gradovi	broj stanovnika	Općine	broj stanovnika
Gospić	12.745	Brinje	3.256
Otočac	9.778	Plitvička Jezera	4.373
Senj	7.128	Perušić	2.638
Novalja	3.663	Donji Lapac	2.113
		Udbina	1.874
		Vrhovine	1.381
		Lovinac	1.007
		Karlobag	917

Zbog specifičnog reljefa te različitih značajki mikropodručja Ličko-senjske županije, postoji problem u neravnomjerno naseljenom području. Najveći udio stanovništva nalazi se u većim gradovima, području s najvećim turističkim potencijalom kao što je to npr. općina Plitvička Jezera. U ostalim djelovima izrazito je vidljiva daljnja depopulacija koja dovodi po potpune napuštenosti pojedinih naselja te negativne strukture stanovništva određenih općina.

Tablica 6 Indeks kretanja stanovništva prema JLS, MRRFEU, 2018, kolovoz 2020, Zagreb

Jedinica lokalne samouprave (JLS)	Razvojna skupina JLS	Opće kretanje stanovništva (2016./2006.)
Novalja	8	117,58
Gospić	6	100,19
Karlobag	5	99,89
Senj	5	99,67
Plitvička Jezera	5	98,85
Otočac	4	98,54
Lovinac	3	98,51
Perušić	2	98,31
Brinje	1	97,67
Udbina	1	96,73
Vrhovine	1	95,34
Donji Lapac	1	77,28

Ukoliko pobliže promotrimo indekse kretanja stanovništva možemo uočiti da samo Gospić i Novalja imaju porast broja stanovnika u odnosu na 2006. godinu. Svi ostali JLS-ovi bez obzira na gore navedeni teritorijalni raspored bilježe pad broja stanovnika u razdoblju 2006-2016. godine.

2.2. Struktura stanovništva Ličko-senjske županije

Kontinuirano smanjenje broja stanovništva u Ličko-senjskoj županiji dovodi do promjena u samoj strukturi stanovništva, posebno izražavajući neke negativne trendove.

Prema posljednjim dostupnim podacima (*DZS, Procjena stanovništva iz 2018. godine, kolovoz 2020, Zagreb*) u ukupnom stanovništvu udio žena iznosio je 50,05 %, odnosno 22.618 žena, dok je udio muškaraca iznosio 49,94 % odnosno 22.566 muškaraca.

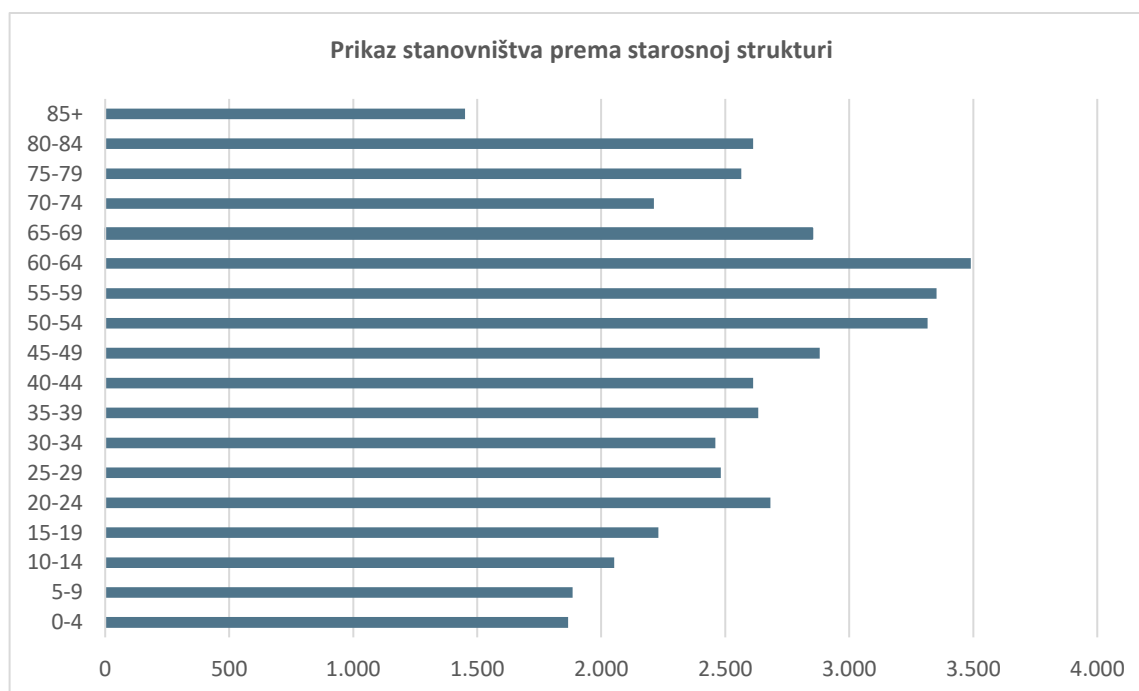
Što se tiče starosne strukture stanovništva, Ličko-senjska županija je u samom vrhu prema udjelu starog stanovništva u Republici Hrvatskoj. To je posljedica kontinuiranog smanjivanja nataliteta koji onda utječe na smanjivanje dječje baze, a potom i radno aktivnog stanovništva te emigracije stanovništva. Indeks starenja kao i koeficijent starenja stanovništva Ličko-senjske županije rastao je u periodu od popisa stanovništva te ukazuje da je stanovništvo u procesu starenja. Prema dostupnoj statistici udio stanovništva u dobi od 65 ili više godina u ukupnom stanovništvu Ličko-senjske županije iznosi 25%. Samo Šibensko-kninska županija ima veći udio starog stanovništva - 26% (*DZS, Procjena stanovništva iz 2018. godine, kolovoz 2020, Zagreb,*) a ukoliko je udio veći od 8% to govori da je populacija određenog područja zakoračila u „demografsku starost“.

Tablica 7 Udio starog stanovništva u ukupnom stanovništvu županije, DZS, rujan 2020, Zagreb

Udio starog stanovništva u ukupnom stanovništvu LSŽ	
Grad Zagreb	18,47%
Međimurska	18,47%
Varaždinska	19,46%
Zagrebačka županija	19,70%
Krapinsko-zagorska	19,80%
Virovitičko-podravska	19,87%
Osječko-baranjska	19,91%
Splitsko-dalmatinska	20,07%
Koprivničko-križevačka	20,34%
Brodsko-posavska	20,31%
Vukovarsko-srijemska	20,65%
Požeško-slavonska	21,04%
Dubrovačko-neretvanska	21,48%
Bjelovarsko-bilogorska	21,48%
Istarska	22,18%
Zadarska	22,39%
Sisačko-moslavačka	22,84%
Karlovačka	22,84%
Primorsko-goranska	23,87%
Ličko-senjska	24,93%
Šibensko-kninska	25,74%

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine prosječna starosna dob u Ličko-senjskoj županiji iznosila je 45,3 godine i prema dostupnim podacima to je čini najstarijom županijom u Republici Hrvatskoj. Iako je starenje stanovništva negativan demografski proces koji je već nekoliko desetljeća primjetan u većini zemalja EU-a, pa tako i u Hrvatskoj, Ličko-senjska županija u ovom pokazuje značajno negativne trendove koji dovode i dovođit će sve više do ostalih društveno-ekonomskih posljedica.

Slika 3 Prikaz strukture stanovništva Ličko-senjske županije prema dobi, DZS 2018, kolovoz, 2020, Zagreb

Stanje strukture stanovništva Ličko-senjske županije prema stupnju obrazovanja znatno je poboljšano u odnosu na 2001. godinu. Problem ostaje i dalje vrlo visok udio NKV radnika. Od ukupnog stanovništva starijeg od 15 godina, bez škole, s nezavršenom osnovnom školom te s osnovnom školom 2001. udio iznosio je 51,94% dok se 2011. taj udio smanjio na 40,3%. Udio NKV radnika od 40,3 % u ukupnom broju stanovnika odražava se na negativne trendove razvoja gospodarstva i zapošljavanja u županiji te zahtijeva dodatne mjere i programe kako bi se poboljšala struktura stupnja obrazovanja stanovništva. Primjetan je također i porast udjela osoba sa završenim tercijarnim obrazovanjem. Za Ličko-senjsku županiju ne postoje noviji podaci, no s obzirom na kretanja između dva popisa stanovništva te novijih kretanja na razini Republike Hrvatske i EU moguće je zaključiti da su pozitivni trendovi nastavljeni i dalje.

Tablica 8 Struktura stanovništva prema završenom stupnju obrazovanja, DZS, Popis stanovništva 2001, 2011, kolovoz 2020, Zagreb

Stupanj obrazovanja	Broj stanovnika 2001	%	Broj stanovnika 2011	%
bez škole	2188	4,81	1 095	2,49
nezavršena OŠ	12421	27,31	7363	16,73
OŠ	9015	19,82	9279	21,08
SS	18387	40,43	21559	48,99
viša škola, stručni studij	1513	3,32	2414	5,48
fakulteti, sveučilišni studij	1648	3,62	2171	4,9
magisterij, doktorat	53	0,11	20	0,04

nepoznato	322	0,70	101	0,22
Ukupno	45477		44002	100%

Glavne značajke demografskih kretanja u Ličko-senjskoj županiji su:

- ✓ Kontinuirano nepovoljan demografski proces od sredine 20-tog stoljeća
- ✓ Glavni razlozi depopulacije su negativan migracijski saldo te negativan prirodni prirast
- ✓ Zbog povećanja udjela starog stanovništva smanjuje se tzv. „dječja baza“ što uzrokuje daljnje starenje stanovništva te naposljetku prirodni pad broja stanovnika
- ✓ Kontinuirano starenje stanovništva imati će dugoročne ekonomske posljedice na gospodarski razvoj Ličko-senjske županije (nedostatak radne snage)
- ✓ Prema teritorijalnoj raspodjeli stanovništva, najveći udio stanovništva živi u većim gradovima te u područjima s najvećim turističkim potencijalom
- ✓ Novalja i Gospić su jedini JLS-ovi koji u razdoblju 2006-2016. imali porast broja stanovnika
- ✓ Postoji kontinuirani trend poboljšanja obrazovne strukture stanovništva u LSŽ, no i dalje je velik udio NKV radnika u ukupnom broju stanovništva prema stupnju obrazovanja što može biti jedan od ključnih otežavajućih faktora za daljnji ekonomski razvoj Ličko-senjske županije

3. GOSPODARSTVO LIČKO-SENJSKE ŽUPANIJE

3.1. Opća gospodarska kretanja u Ličko-senjskoj županiji

Opći gospodarska kretanja u Ličko-senjskoj županiji pokazuju uglavnom pozitivne trendove posljednjih godina, no bez obzira na to, glavno obilježje gospodarstva Ličko-senjske županije je zaostajanje za gospodarskom i socijalnom razinom razvijenosti Hrvatske. Na to veliki utjecaj ima slaba prometna povezanost unutar županije, visoka starost stanovništva (30,5%), a slijedom toga i nedostatak radno aktivnog stanovništva (57,6%), pomanjkanje visokostručnih kadrova te domovinski rat. Na području Ličko-senjske županije posluje oko 877 trgovačkih društava (42,9%) te oko 1.166 obrtnika (57,1%). (*Hrvatska obrtnička komora, Obrtništvo u brojkama za 2019, kolovoz 2020., Zagreb*). Po odnosu aktivnih trgovačkih društava i obrta (udjeli) na dan 31.12.2019. godine LSŽ druga je županija u Hrvatskoj po broju aktivnih obrta u odnosu na trgovačka društva. Ispred nje je samo Dubrovačko-neretvanska županija. Gospodarstvo županije karakterizira postojanje velikog broja mikro i malih poduzetnika. Ukoliko se usporede podaci o aktivnim trgovačkim društvima prema ustrojbenim oblicima i aktivnim obrtima iz 2018. i 2019. vidljivo je da je u 2019. došlo do malog porasta broja aktivnih subjekata u odnosu na 2018. godinu (35), uglavnom obrta (26). (*Hrvatska obrtnička komora, Aktivna trgovačka društva prema pravno ustrojbenim oblicima i aktivni obrti, kolovoz 2020., Zagreb*.)

Tablica 9 Aktivna trgovačka društva prema pravno-ustrojbenim oblicima i aktivni obrti, HOK, Statističke informacije, kolovoz 2020, Zagreb

	j.d.o.o.	d.o.o.	ostali oblici	obrta	ukupno
--	----------	--------	---------------	-------	--------

Gospodarstvo LSŽ 2018	284	14,1%	575	28,6%	9	0,4%	1140	56,8%	2008	100%
Gospodarstvo LSŽ 2019	292	14,3 %	577	14,3 %	8	0,4 %	1.166	57,1 %	2.043	100 %

Prema posljednjim podacima o gospodarstvu Ličko-senjske županije (*Izvešće o poslovanju gospodarskih subjekata ličko-senjske županije u 2018, Upravni odjel za gospodarstvo LSŽ, 2020 Zagreb*) ostvaruje se:

- BDP po stanovniku u 8.532,00 EUR što je za 4,6% više u odnosu na 2015. godinu (2016.)
- BDP po stanovniku Ličko-senjske županije iznosi 76,3% BDP po stanovniku Republike Hrvatske (2016.)
- udio BDP-a Ličko-senjske županije u bruto društvenom proizvodu Republike Hrvatske je 0,9% (2016.)
- prosječna neto plaća u Ličko-senjskoj županiji kod poduzetnika iznosila je 4.796 kn (prosjeak RH iznosi 5,584 kn) (2019.)
- izvoz Ličko-senjske županije 2018. godine povećan je za 14,1% u odnosu na 2017. godinu (2019.)

Struktura poduzetnika prema veličini (broju zaposlenih) pokazuje da u Ličko-senjskoj županiji posluje ukupno 930 poduzetnika od čega 826 (88,17%) pripada u kategoriju mikro poduzetnika. Mikro poduzetnici su poslovanje 2018. godine završili sa 9,9% većom ostvarenom dobiti u odnosu na 2017. godinu. Također, ostvarili su porast broja zaposlenih za 13,9%. Ostatak strukture poduzetnika u Ličko-senjskoj županiji čine mali (96) sa 10,32% i srednje veliki poduzetnici (8) sa 0,86% u ukupnoj strukturi.

Ličko-senjska županija prema dostupnim podacima nema registrirano trgovačko društvo koje se prema Zakonu o računovodstvu (NN 78/15, 134/15) može svrstati prema pokazateljima (ukupna aktiva, prihodi, prosječni broj radnika) u velike poduzetnike.

Tablica 10 Struktura poduzetnika prema veličini u 2018. godini, Upravni odjel za gospodarstvo LSŽ, kolovoz 2020, Zagreb

Opis	Iznos ukupno	Poduzetnici prema veličini		
		mikro	mali	srednji
Broj poduzetnika	930	826	96	8
(udio u %)	100,0	88,17	10,323	0,86
Broj zaposlenih	4.796	1916	2138	742
(udio u %)	100,0	39,95	44,58	15,48
Ukupni prihodi, mil. kn	2.575	653	1160	762,0
(udio u %)	100,0	25,36	45,05	29,59
Ukupni rashodi, mil. kn	2.438,6	641	1116	681,6
(udio u %)	100,0	26,29	45,76	27,95
Dobit nakon oporezivanja	164,0	45	49,2	69,8
(udio u %)	100,0	27,44	30	42,56

Što se tiče poslovanja poduzetnika, prema posljednjim dostupnim podacima u 2018. godini ostvarili su ukupne prihode u vrijednosti od 2.540 mil. kuna (13,5% više) i ukupne rashode u vrijednosti od 2.406 mil. kuna što je porast u odnosu na 2017. godinu u iznosu od 308 tisuća kuna (10,8%). Od 2010. godine Ličko-senjska županija bilježi rast ukupnog prihoda, broja poduzetnika te zaposlenosti. 2010. godine broj

poduzetnika u županiji bio je 613, dok je danas taj broj 930 što označava porast broja poduzetnika od 34.08%. Prihodi su u istom razdoblju porasli sa 1.620 mil na 2.267 mil što označava porast od 29,71%.

Tablica 11 Financijski rezultati poslovanja poduzetnika Ličko-senjske županije, FINA, kolovoz 2020, Zagreb

Financijski rezultati poslovanja poduzetnika Ličko-senjske županije			
	2017.	2018.	Indeks 2017./2018.
Broj poduzetnika	817	904	--
Broj zaposlenih	4.458	4.676	106,5
Ukupni prihodi (tis. kn)	2.249.894	2.540.254	113,5
Ukupni rashodi (tis. kn)	2.188.929	2.406.038	110,8
Dobit prije oporezivanja (tis. kn)	153.449	188.218	124,1
Gubitak prije oporezivanja (tis. kn)	92.484	54.002	63,52
Porez na dobit (tis. kn)	23.701	27.083	115,8
Dobit razdoblja (tis. kn)	129.838	161.301	125,7
Gubitak razdoblja (tis. kn)	92.574	54.168	63,6
Konsolidirani financijski rezultat (tis. kn)	37.264	107.133	248,0
Izvoz (tis. kn)	410.173	509.535	120,3
Uvoz (tis. kn)	124.396	119.338	91,1
Trgovinski saldo (tis. kn)	285.777	390.197	133,3
Investicije u novu dugotrajnu imovinu (tis. kn)	168.400	118.257	61,5
Prosječne mjesečne neto plaće po zaposlenom (u kn)	4.190	4.346	103,0

U strukturi ukupnog prihoda u 2018. godini izvozom je ostvareno 53.448.000 EUR odnosno 400,9 mil kuna prihoda. To je ukupno 15,6% ukupno ostvarenog prihoda trgovačkih društava Ličko-senjske županije.

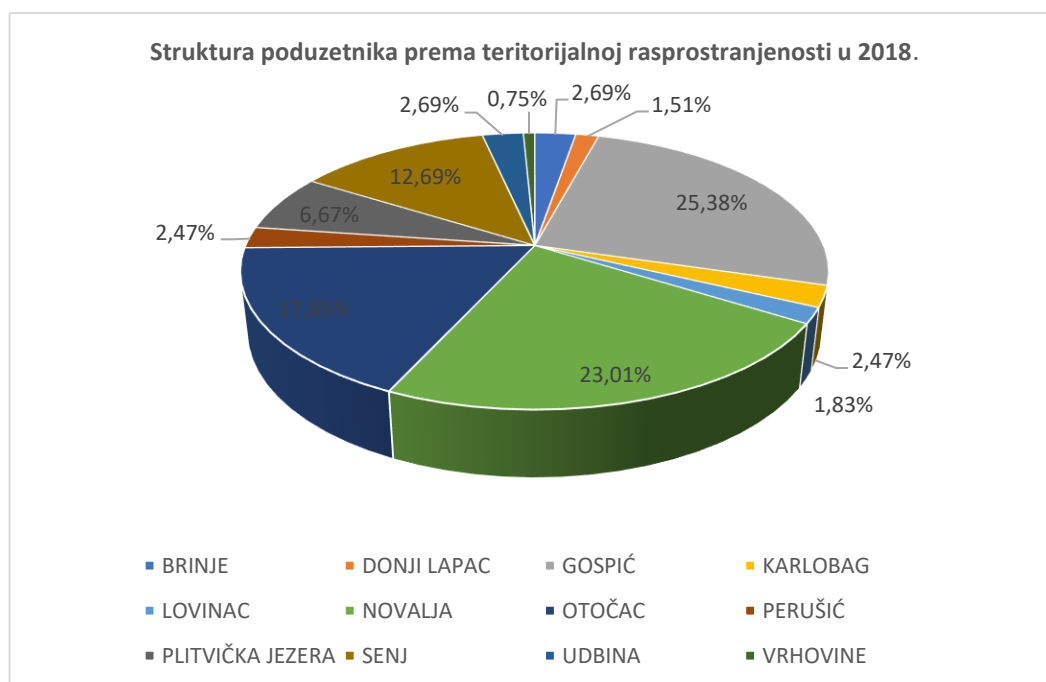
Istovremeno, u 2018. godini ostvaren je uvoz u vrijednosti od 19.947.000 EUR-a odnosno 149,6 mil kuna stoga možemo utvrditi da je ostvaren pozitivan saldo vanjsko-trgovinske bilance u iznosu od 251,3 mil. kuna.

U 2017. godini ostvareni je izvoz u vrijednosti od 46.838.000 EUR odnosno 351,3 mil kuna, a uvoz vrijednosti robe u iznosu 20.215.000 EUR (151,6 mil kn), u kojoj je vanjsko-trgovinski suficit iznosio 199,7 mil kuna.

Poduzetnici Ličko-senjske županije (904) ostvarili su ukupnu dobit u vrijednosti 161,3 mil. kn što je 25,7% više nego u 2017. godini. U isto vrijeme gubitak razdoblja bio je 54,2 mil kn ili 36,4% manje nego u 2017. godini. Takvim odnosom ostvarena je neto dobit u vrijednosti 107,1 mil kn ili 148% više nego godinu ranije.

Prema teritorijalnoj raspoređenosti, između 12 gradova i općina Ličko-senjske županije prema kriteriju ukupnog prihoda, broja zaposlenih i prema broju poduzetnika izdvaja se grad Gospić, a iza njega slijede gradovi Novalja, Otočac i Senj te općina Plitvička Jezera. Među prvih pet po neto dobiti poduzetnika je i općina Brinje. U navedenim gradovima i općinama registrirano je ukupno 694 poduzetnika (84,9%), zaposleno je 3.845 osoba (86,2%) te donose ukupni prihod od 1.199.899 mil. kn. To je 85% prihoda koji ostvari ukupni broj poduzetnika Ličko-senjske županije. (*Rezultati poslovanja Ličko-senjske županije u 2017. godini, kolovoz 2020, Zagreb*)

Slika 4 Struktura poduzetnika prema teritorijalnoj rasprostranjenosti u 2018 godini, kolovoz 2020, Zagreb

U strukturi gospodarstva županije prema djelatnostima najveći broj poduzetnika od ukupnog broja, njih 186 (20 %), bavi se pružanjem smještaja te pripreme i usluživanja hrane, slijedi trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila sa 158 poduzetnika (17%), građevinarstvo sa 107 poduzetnika (11,51%), prerađivačka industrija sa 102 poduzetnika (10,97%), stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti sa 75 poduzetnika (8,06%), prijevoz i skladištenje sa 66 poduzetnika (7,1%), administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti sa 54 poduzetnika (5,81%), poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo sa 52 poduzetnika (5,59%), opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te sanacija okoliša 27 poduzetnika (2,9%), poslovanje nekretninama sa 22 poduzetnika (2,37%), ostale uslužne djelatnosti sa 21 poduzetnikom (2,26%), informacije i komunikacije sa 20 poduzetnika (2,15%), opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija sa 14 poduzetnika (1,51%), umjetnost zabava i rekreacija sa 8 poduzetnika (0,86%), obrazovanje sa 7 (0,75%), rudarstvo i vađenje sa 6 (0,65%), djelatnost zdravstvene zaštite i socijalne skrbi sa 4 (0,43%) te financijske djelatnosti i osiguranja sa 1 poduzetnikom (0,11%).

Prema prihodima, najznačajnije su prerađivačka industrija, trgovina na veliko i malo i popravak motornih vozila, djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane te građevinarstvo s ukupno 66,54% ukupnih prihoda svih djelatnosti.

Najveći porast prihoda u 2018. godini u odnosu na 2017. godinu ostvarila je prerađivačka industrija u nominalnom iznosu 156.905.064 kn što je porast od 29%. Druga djelatnost prema ostvarenom porastu prihoda je Rudarstvo u iznosu 91.800.197 kn, što je porast od 29%. Građevinarstvo je ostvarilo porast prihoda u iznosu od 29.717.097 kn što označava porast 9,3% u odnosu na 2017. godinu. Djelatnost Trgovina na veliko i na malo i popravak motornih vozila zabilježila je pad prihoda u iznosu 50.007.489 kn što iznosi 11,3%, dok je djelatnost pružanja smještaja te pripreme hrane i usluživanja hrane zabilježila pad u iznosu od 35.29.192 kn što iznosi 9,6%. (Pregled poslovanja poduzetnika u 2017. i 2018. godini prema NKD-u, Upravni odjel za gospodarstvo LSŽ, obrada autora, kolovoz 2020, Zagreb)

Prema dobiti, najznačajnije su gospodarske grane su građevinarstvo, djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane, rudarstvo i vađenje te prerađivačka industrija. Ove četiri industrije ostvaruju 77% dobiti ukupnog poslovanja svih poduzetnika u Ličko-senjskoj županiji.

Što se tiče obrtništva u Ličko-senjskoj županiji, prevladavaju obrti u uslužnom zanatstvu te ugostiteljstvu i turizmu.

Tablica 12 Aktivni obrti prema cehovima za prosinac 2019, HOK, kolovoz 2020, Zagreb

CEH	broj	%
Proizvodno zanatstvo	80	6,9 %
Uslužno zanatstvo	381	32,7 %
Ugostiteljstvo i turizam	283	24,3 %
Trgovina	132	11,3 %
Prijevoz osoba i stvari	132	11,3 %
Ribarstvo, marikultura i poljodjelstvo	89	7,6 %
Frizeri, kozmetičari, njega tijela, fitness	69	5,9 %
UKUPNO (% u RH)	1166	100%

Ličko-senjska županija na svom teritoriju ima tri nacionalna parka (Plitvička Jezera, Sjeverni Velebit, dio nacionalnog parka Paklenica), more te brojne druge geomorfološke, hidrografske i pejzažne resurse koji su bitan privlačni faktor za dolazak turista. Turistička djelatnost u Ličko-senjskoj županiji posljednjih godina bilježi pozitivne rezultate i rast. Posljednjih godina primjetan je značajan porast turističkog prometa, posebno stranaca koji u strukturi značajno premašuju broj domaćih turista. Od ukupno ostvarenih 820.648 turističkih dolazaka u Ličko-senjsku županiju 93,92 % ili 770.828 čine strani turisti, dok od ukupno ostvarenih 2.856.171 noćenja na strane turiste otpada 94,63 % odnosno 2.702.811 noćenja. Ličko-senjska je županija u 2019. g. u odnosu na godinu prije bilježila povećanje turističkih dolazaka od 3,8 % i 3,7 % više ostvarenih noćenja. Nacionalni park Plitvička Jezera svake godine posjeti više od milijun posjetitelja. Taj trend je prepoznat te se posljednjih nekoliko godina puno ulagalo u poboljšanje kvalitete te proširenje smještajnih kapaciteta na području Plitvičkih jezera. Osim toga, primjetan je porast ulaganja u ruralni turizam na području županije, a osobito u blizini nacionalnih parkova.

Tablica 13 Dolasci i noćenja turista u Ličko-senjskoj županiji, DZS, kolovoz 2020, Zagreb

God.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018	2019
Dolasci	522.458	572.558	621.129	736284	789.330	820.648
Noćenje	2.032.635	2.197.730	2.322.753	2.647.025	2.749.230	2.856.171

Poljoprivredna djelatnost značajna je gospodarska djelatnost za ruralna područja Ličko-senjske županije što se može iščitati iz županijskih razvojnih planove u kojima se osim turizma, ističe uloga poljoprivrede i šumarstva u ukupnome gospodarstvu.

Najveći broj poljoprivrednih subjekata odnosi se na OPG-ove (95,41%), a tek manji dio na SOPG (3,2%), trgovačka društva (0,89%), obrte (0,25%) te zadruge i ostali koji čine zanemarivi udio u strukturi. Ukoliko se usporedi broj pravnih i fizičkih osoba upisanih u registar poljoprivrednika u 2018. i 2017, primjetan je porast od 3,9%, odnosno 197 subjekata. Djelomični uzrok takvom porastu mogao bi ležati u činjenici da je od 2019. u evidenciju ušla nova kategorija OPG-a – Samoopskrbno poljoprivredno gospodarstvo (Samoopskrbno poljoprivredno gospodarstvo (SOPG) je fizička osoba poljoprivrednik koja se za osobne

potrebe bavi poljoprivredom u okviru korištenja prirodnih bogatstava zemlje i prodajom, odnosno zamjenom od tih djelatnosti dobivenih proizvoda u neprerađenom stanju i kojoj obavljanje gospodarske djelatnosti poljoprivrede nije glavna djelatnost, odnosno zanimanje poljoprivrednik nije glavno ili jedino zanimanje, a temelji se na korištenju vlastitih i/ili unajmljenih proizvodnih resursa te na radu, znanju i vještinama članova kućanstva i ekonomska veličina gospodarstva je manja ili jednaka od kunske protuvrijednosti izražene u stranoj valuti od 3.000 eura.)

Tablica 14 Upisnik poljoprivrednika za 2018. i 2019. godinu prema pravnoj strukturi, Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, kolovoz 2020, Zagreb

	2018.	2019.
Obiteljsko gospodarstvo	4910	4.930
Samoopskbnno poljoprivredno gospodarstvo (SOPG)	N/A	170
Obrt	13	14
Trgovačko društvo	41	46
Zadruga	5	6
Ostali	1	1
Ukupno	4970	5167

Ličko-senjska županija ima povoljan prometni položaj te je dobro prometno povezana ostatkom Hrvatske što omogućuje jednostavniji tržišni plasman poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda. Budući da nema intenzivne gospodarske aktivnosti, Ličko-senjska županija pogodna je za razvoj ekološke poljoprivrede i stočarstva. Prema podacima iz 2014. godine, na razini LSŽ udio površine pod ekološkom poljoprivredom i one u prijelaznom razdoblju bila je 23,1% ukupno korištenih površina (9.299,45 ha).

Najčešći problemi koji se javljaju u početku i tijekom unaprjeđenja poljoprivredne proizvodnje su starost poljoprivrednika, slabo obrazovanje poljoprivrednika, usitnjenost poljoprivrednog zemljišta te male površine poljoprivrednih gospodarstva. Osim toga, postoji prepreka vezano za nedostatak vlastitih sredstava za sufinanciranje EU projekta koji bi mogli biti temelj razvoja poljoprivrede na području Ličko-senjske županije.

3.2. Poslovna infrastruktura i potpora poduzetništvu

Kako bi se osigurao daljnji razvoj gospodarstva u Ličko-senjskoj županiji, JLS-ovi (Ličko-senjska županija, gradovi i općine), kao i potporne institucije i udruženja provode različite programe i mjere za poticanje razvoja gospodarstva.

Na području Ličko-senjske županije trenutno ima 13 poduzetničkih/poslovnih zona. Prema dostupnim podacima (HGK Otočac) u ovom trenutku za zakup/kupnju je slobodno 10 poduzetničkih zona te to predstavlja velik potencijal za nove investicije koje mogu proizvesti nova radna mjesta i dobit u Ličko-senjskoj županiji.

Tablica 15 Popis poslovnih zona u Ličko-senjskoj županiji u kojima postoji prostor za ulaganje, HGK Otočac, kolovoz 2020, Zagreb

Poduzetničke zone	Površina m ²	JLS
Zona poslovnih namjena Smiljansko Polje	240.000	Grad Gospić
Poduzetnička zona Otočac	130.563	Grad Otočac
Poduzetnička zona Čiponjac	188.000	Grad Novalja
Poduzetnička zona Žuta Lokva - Križopolje	146.091	Općina Brinje
Poduzetnička zona Križopolje	283.222	Općina Brinje
Poduzetnika zona Konjsko Brdo	220.000	Općina Perušić
Poduzetnička zona Podubina	978.000	Općina Udbina
Poduzetnička zona Porat	256.000	Općina Karlobag
Poslovno razvojni park Zir	453.038	Općina Lovinac
Poduzetnička zona Zalužnica	169.213	Općina Vrhovine
UKUPNO:	3.064.127	

U Ličko-senjskoj županiji postoje dvije vrste poticaja za ulaganja. Prije svega, tu su poticaji lokalne samouprave kroz niz olakšica koji ulažu u poduzetničke zone. Neke od mogućih olakšica su: oslobađanje ili smanjenje komunalnih doprinosa i/ili naknada, oslobađanje od plaćanja općinskih ili gradskih poreza, povoljna otkupna cijena zemljišta i sl. Također, postoje i određeni Državni poticaji predviđeni za projekte na područjima posebne državne skrbi, brdsko-planinskom području te na potpomognutim područjima. Prema Zakonu o područjima od posebne državne skrbi područje Ličko-senjske županije podijeljeno je na sljedeće skupine:

- I. skupina: općine Donji Lapac, Plitvička Jezera;
- II. skupina: gradovi Gospić, Otočac, općine Lovinac, Udbina i Vrhovine;
- III. skupina: općine Brinje i Perušić.

Status brdsko-planinskog područja steklo je 11 JLS-ova Ličko-senjske županije: Vrhovine, Perušić, Otočac, Udbina, Lovinac, Brinje, Donji Lapac u I. skupini, dok su Gospić, Plitvička Jezera, Karlobag i Senj u II. skupini brdsko-planinskog područja. U potpomognuta područja spadaju: Donji Lapac, Vrhovine, Udbina, Brinje, Perušić, Lovinac i Otočac. Općina Plitvička Jezera i Gospić se nalaze na području posebne državne skrbi, no ne ulaze u potpomognuta područja.

Republika Hrvatska osigurala je značajna sredstva za ulaganje u projekte koji će poticati razvoj gospodarstva, socijalnu i demografsku revitalizaciju u brdsko-planinska područjima i područjima posebne državne skrbi.

Snažan utjecaj na razvoj LSŽ zasigurno imaju mnogobrojni do sad realizirani projekti financirani kroz Europski fond za regionalni razvoj. Također, u Ličko-senjskoj županiji su u razdoblju 2010-2020 u provedbi ili su završila 49 projekta unutar Europskog socijalnog fonda što u značajnoj mjeri pridonosi razvoju demografije, socijalnom oporavku te slijedom toga i razvoju gospodarstva Ličko-senjske županije.

Ličko-senjska županija, kroz projekt *Razvojni centar Ličko-senjske županije* radi na uspostavi Razvojnog centra kao središnjeg mjesta za poticanje i razvoj poduzetništva te lokalni razvoj. Putem ovog projekta poduzetnicima početnicima, postojećim poduzetnicima i investitorima na području Županije osigurat će se dostupnost informacija, inkubacija, akceleracija te stručna i tehnička podrška za realizaciju njihovih poslovnih ideja. (www.lsz-lira.hr)

Hrvatski zavod za zapošljavanje omogućava nezaposlenima te poduzetnicima početnicima korištenje mjera za samozapošljavanje koje se dodjeljuju na temelju poslovnog plana za pokretanje vlastitog posla. Glavni uvjet je da osobe moraju biti prijavljene u evidenciju Zavoda.

3.3. Utjecaj COVID-19 na gospodarstvo

Pandemija koronavirusa snažan je udar na svjetsko i europsko gospodarstvo. Korona kriza nije zaobišla ni Hrvatsku, a samim time ni Ličko-senjsku županiju. U drugom tromjesječju 2020. godine realni pad BDP-a Republike Hrvatske iznosi 15,1% na godišnjoj razini (na razini EU BDP bilježi se pad od 14%). U negativnom doprinosu ekonomskoj aktivnosti posebno se ističu uslužne djelatnosti u kojima se aktivnost smanjila za više od 30% na razini HR te domaća potražnja za uslugama koji se smanjila za gotovo 70% na razini RH.

Ovakva gospodarska kretanja mogu se ravnomjerno preslikati i na gospodarstvo Ličko-senjske županije. Iako u trenutku izrade ovog plana razvoja ne postoje javno dostupni konkretni gospodarski pokazatelji koji bi poduprijeli ove tvrdnje, moguće je zaključiti da je zbog općeg zatvaranja gospodarstva došlo do usporavanja gospodarske aktivnosti što je zasigurno imalo utjecaj na sve županije pa tako i LSŽ.

Nezaposlenost je porasla sa 1704 osobe na kraju 2019. na 1974 osobe u 2020. godini, što je porast od 13,67%. Porast je posljedica povećanja broja nezaposlenih osoba koje su radile u djelatnostima: Pružanje smještaja te pripreme i usluživanja hrane (81 osoba), Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti (37 osoba), Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti (14 osoba), Obrazovanje (14 osoba), Prerađivačka industrija (12 osoba). Ostale djelatnosti nisu značajne u ukupnom porastu broja nezaposlenih.

Ovakva struktura novih nezaposlenih prema djelatnostima velikim dijelom je posljedica zatvaranja gospodarstva tijekom drugog tromjesječja 2020. godine te mjerama za zaštitu stanovništva koje traju i danas i onemogućuju potpuno normalno funkcioniranje svih gospodarskih djelatnosti.

Glavne značajke gospodarstva u Ličko-senjskoj županiji:

- ✓ Opći gospodarski pokazatelji su uglavnom pozitivni (porast prihoda, porast dobiti, porast zaposlenosti..)
- ✓ Glavno obilježje gospodarstva je sporiji razvoj u odnosu na gospodarstvo RH
- ✓ Gospodarstvo županije karakterizira veliki broj mikro i malih poduzetnika (98, 07%)
- ✓ Najveći dio poduzetnika bavi se djelatnostima pružanja smještaja, pripreme i usluživanja hrane, trgovine na veliko i malo; popravak motornih vozila te građevinarstvom (ukupno 48,51%)
- ✓ Prema dobiti, najznačajnija grana je građevinarstvo, djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane, rudarstvo i vađenje te prerađivačka industrija (77%)
- ✓ Kontinuirani porast turističkih dolazaka i noćenja (značajni privlačni faktori su nacionalni parkovi, osobito Plitvička Jezera) koji rezultira povećanjem ponude turističkih smještajnih kapaciteta na području županije
- ✓ LSŽ ima vrlo povoljan prometni položaj te vrlo dobre uvjete za razvoj ekološke poljoprivrede zbog smanjenih gospodarskih aktivnosti
- ✓ Privlačni faktor za potencijalne investitore su olakšice koje se mogu ostvariti budući da se LSŽ nalazi na području posebne državne skrbi te ulazi u zakon o brdsko-planinskom području
- ✓ Negativan faktor je nedostatak potencijalne radne snage zbog emigracije i starenja stanovništva
- ✓ Nepovoljna struktura stanovništva ograničavajući je faktor gospodarskog razvoja županije
- ✓ Zbog pandemije, nakon godina oporavka gospodarstva, povećava se broj nezaposlenih u LSŽ

4. TRŽIŠTE RADA LIČKO-SENSJSKE ŽUPNIJE

4.1. Zaposlenost u Ličko-senjskoj županiji

Na globalnom tržištu kriza je započela u drugoj polovici 2008. godine te je imala značajan utjecaj na usporavanje svjetskog gospodarstva, osobito na krizu na tržištu rada. Hrvatska nije imuna na takve globalne trendove te su se posljedice recesije počele osjećati već 2009. godine. Posljedično, počeo je rasti broj nezaposlenih na razini RH pa tako i u Ličko-senjskoj županiji. Dok je 2009. na početku ekonomske krize broj zaposlenih bio 13.771 taj je broj nastavio padati do 2012. kad je zabilježen porast zaposlenosti. Pad zaposlenosti ponovno je zabilježen 2013. godine. Zaposlenost je ponovno narasla 2017. godine te se približila broji iz 2009. godine s početka krize.

Tablica 16 Broj zaposlenih prema godinama u Ličko-senjskoj županiji, Izvješće o poslovanju gospodarskih subjekata LSŽ, 2010-2018, kolovoz 2020, Zagreb

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Zaposleni LSŽ	13.771	13.277	12.785	13.120	12.824	12.839	12.975	12.912	13.450	13.791

Uspoređujući s Republikom Hrvatskom, zaposleni u Ličko-senjskoj županiji čine 15.402 ili 1,02 % od ukupnog broja zaposlenih, a Ličko-senjska županija je na posljednjem 21. mjestu po broju zaposlenih u odnosu na druge županije i Grad Zagreb.

Prema strukturi zaposlenih, većina ih je zaposlena kod pravnih osoba te kod obrtnika. Sukladno kretanjima broja obrta, dolazi i do smanjivanja broja zaposlenih kod obrtnika u razdoblju financijske krize te porasta u skladu s gospodarskim kretanjima na razini RH. U 2018. godini zabilježen je rast broja zaposlenih u pravnim osobama za 2,6% u odnosu na 2017. godinu. U istom razdoblju na nivou Republike Hrvatske zabilježen je rast zaposlenosti od 4,0% (*Izvješće o poslovanju gospodarskih subjekata Ličko-senjske županije u 2018. godini*).

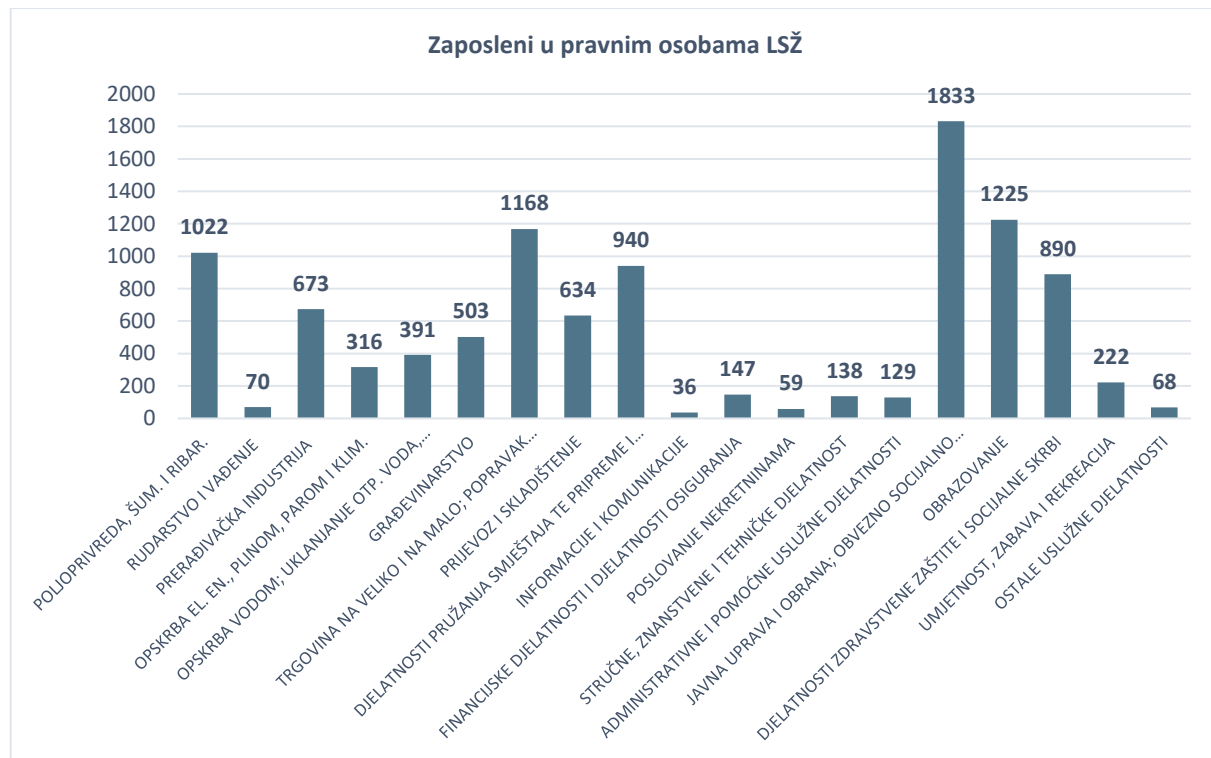
Tablica 17 Struktura zaposlenih prema tipu poslodavca, Izvješće o poslovanju gospodarskih subjekata LSŽ, 2010-2018, kolovoz 2020, Zagreb

Broj zaposlenih	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Kod pravnih osoba	10.412	10.176	9.951	10.187	10.253	10.378	10.441	10.401	10.561	10.837
Kod obrtnika	2.940	2.693	2.435	2.599	2.313	2.204	2.260	2.267	2.580	2.557
Poljoprivre dnici	419	408	399	334	258	257	274	244	309	397
UKUPNO:	13.771	13.277	12.785	13.120	12.824	12.839	12.975	12.912	13.450	13.791

Prema spolnoj strukturi zaposlenih vidljivo je da je zaposleno više muškaraca (54,51%) u odnosu na žene (45,49 %).

Kod strukture zaposlenih prema djelatnostima (kod pravnih osoba) vidljivo je da je najviše zaposlenih unutar sektora trgovine na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala te poljoprivrede, šumarstva i ribarstva.

Slika 5 Prikaz strukture zaposlenih kod pravnih osoba prema djelatnostima u Ličko-senjskoj županiji u 2018. godini, DZS, kolovoz 2020.

Što se tiče zaposlenosti u javnom sektoru, najviše je zaposlenih u javnoj upravi i obrani, zatim u sektoru obrazovanja, zdravstva i socijalne skrbi. Raspodjela zaposlenih u javnom sektoru u skladu je sa statistikom na razini RH. (*Zaposlenost i plaće u 2018, DZS, 2019, kolovoz 2020, Zagreb*)

4.2. Plaće u Ličko-senjskoj županiji

Prema posljednjim dostupnim podacima prosječna neto plaća u Ličko-senjskoj županiji iznosila je 5.612,00 kn, što je za 552,00 kn manje od prosječne plaće u Hrvatskoj u istom razdoblju (*Zaposlenost i plaće u 2018, DZS, 2019*). Prosječna plaća na razini EU iznosi 1471 EUR dok plaća u LSŽ iznosi 745,28 EUR, odnosno 50,6% prosječne plaće EU. (*Statistika EUROSTAT, izračun autora, rujan, 2020. Zagreb*)

Bez obzira na globalnu recesiju koja je zahvatila i Hrvatsku te negativna kretanja na tržištu rada Ličko-senjska županija postigla je rast prosječnih neto plaća u razdoblju od deset godina. Dok je 2008. prosječna neto plaća iznosila 4.777 kn, 2018. godine ona je iznosila 5.612 kn.

Tablica 18 Podaci o neto plaći u Ličko-senjskoj županiji u razdoblju 2008-2018, kolovoz 2020, Zagreb

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Neto plaće LSŽ	4.777	4.841	4.923	5.090	4.947	5.061	5.002	5.114	5.053	5.406	5.612

4.3. Nezaposlenost u Ličko-senjskoj županiji

Analizom situacije na tržištu rada primjetni je konstantan visoki broj nezaposlenih posljednjih 10 godina što posljedica gospodarske krize te sporog oporavka gospodarstva i tržišta rada. Prvo značajno smanjenje primjetno je tek 2017. godine. Od 2017. godine započinje značajan pad prosječnog broja registriranih nezaposlenih u Ličko-senjskoj županiji (*Statistika HZZ, kolovoz 2020, Zagreb*). Najveći pad nezaposlenosti dogodio se 2018. godine te je u odnosu na 2017. broj nezaposlenih smanjen za 596 osoba, odnosno 29,28%.

Tablica 19 Podaci o nezaposlenosti, HZZ, kolovoz 2020, Zagreb

Godina	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019
Muškarci	1.524	1.498	1.517	1.658	1.814	1.719	1.535	1.249	929	896
Žene	1.781	1.712	1.683	1.781	1.847	1.742	1.613	1.382	1.106	1022
Ukupno	3.305	3.210	3.200	3.439	3.661	3.461	3.148	2.631	2.035	1704

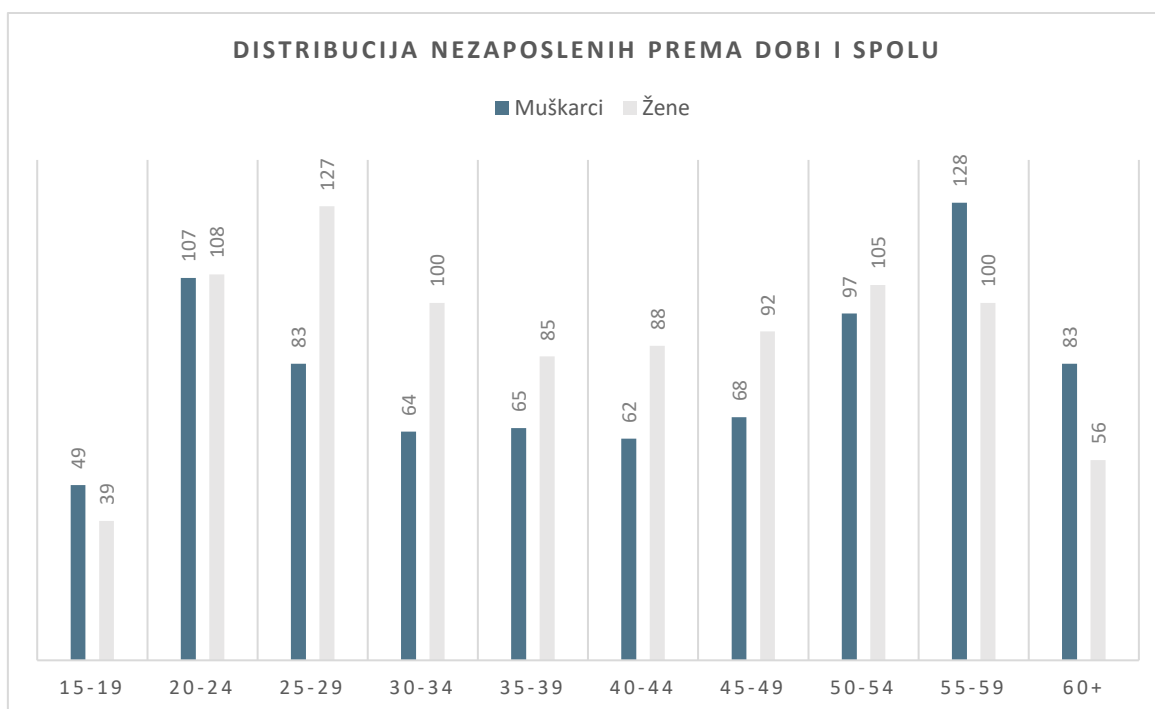
Analizom podataka o prosječnom broju nezaposlenih na razini JLS-ova primjetno je da svi gradovi/općine Ličko-senjske županije bilježe pad broja nezaposlenih u apsolutnom iznosu.

Tablica 20 Registrirana nezaposlenost u Ličko-senjskoj županiji prema ispostavama HZZ-a, HZZ, kolovoz 2020, Zagreb

Grad/općina	2018.	2019.	UDIO 2018.	UDIO 2019.
Brinje	142	108	6,9%	6,3%
Donji Lapac	236	222	11,59%	13%
Gospić	942	380	46,28%	22,3%
Karlobag	21	19	1%	1,15%
Lovnac	40	33	1,9%	1,93%
Novalja	105	83	5,1%	4,8%
Otočac	393	332	19,31%	19,48%
Perušić	89	89	4,3%	5,23%
Plitvička Jezera	126	101	6,19%	5,9%
Senj	310	273	15,23%	16,02%
Udbina	47	43	2,3%	2,5%
Vrhovine	50	38	2,45%	2,23%
Ličko-senjska županija	2.035	1.704		100,0

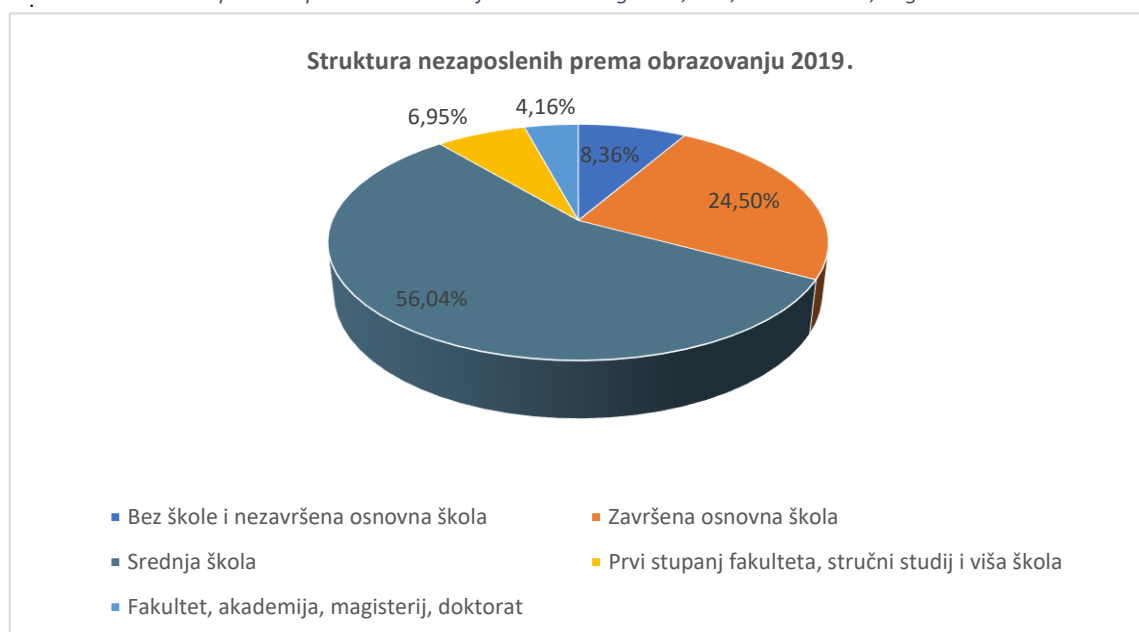
Podaci o broju nezaposlenih po jedinicama lokalne samouprave za 2018. i 2019. godinu pokazuju kako je u odnosu na kraj 2018., 2019. godine evidentirano smanjenje nezaposlenosti od 19,42%. Najveće postotno smanjenje nezaposlenosti u odnosu na ukupan broj evidentiranih 2019. godini je u gradu Gospiću. Nominalno smanjenje iznosi 562 osobe, što je 23,98% manje u ukupnom broju nezaposlenih u 2019. u odnosu na prethodnu godinu. (*Statistika o nezaposlenosti, HZZ u 2019. godini, kolovoz 2020*).

Slika 6 Struktura nezaposlenih osoba prema dobi i spolu u Ličko-senjskoj županiji u 2019. godini, HZZ, kolovoz 2020, Zagreb

Uspoređujući dobnu i spolnu distribuciju nezaposlenih najviše nezaposlenih je u populaciji žena i muškaraca u dobi od 50-54 godine (13,38%) te mladih u dobi od 20-24 godine (12,61%). U distribuciji 50-59 godina ukupno je nezaposleno 225 muškaraca (13,2%) te 205 žena (12,03%) što odgovara trendovima na razini RH. Istovremeno, najmanje je bilo evidentirano osoba starosne skupine 15-19 (5,1%) te starijih od 60 godina (8,1%). Gledajući spolnu strukturu nezaposlenih u 2019. godine ukupno je bilo nezaposlenih 899 (52,75%) žena i 805 (47,24%) muškaraca. U 2018. godini bilo je nezaposleno 1106 žena (54,34%) 929 muškaraca (45,65%) što ukazuje na smanjenje udjela žena u ukupnoj nezaposlenosti Ličko-senjske županije u 2019. godini. (Statistički podaci HZZ-a, kolovoz 2020, Zagreb)

Slika 7 Struktura nezaposlenih prema obrazovanju u LSŽ 2019. godine, HZZ, kolovoz 2020, Zagreb

Tijekom 2019. godine u ukupnom broju nezaposlenih u prosjeku je najviša stopa nezaposlenosti evidentirana kod osoba sa završenom srednjom školom 955 (56,04%) i osoba sa završenom osnovnom školom 418 (24,5%). Najmanji broj evidentiranih zabilježen kod osoba sa završenim fakultetom, magisterijem ili doktoratom 76 (4,6%). Takav trend zabilježen je i u 2018. godine kada je u evidenciji nezaposlenih bilo 488 (56,5%) osoba sa završenom srednjom školom. Kao i u 2019 godini, najmanje je bilo nezaposlenih sa završenim fakultetom, magisterijem ili doktoratom 96 (4,73%) (*Statistički podaci, HZZ, kolovoz 2020, Zagreb*).

U LSŽ je 2019. živi 4763 osobe s invaliditetom od čega su 3010 osobe muškog spola (63%) i 1753 (37%) žene. Najveći broj osoba s invaliditetom je u radno aktivnoj dobi. Prema dostupnim podacima, 77% osoba s invaliditetom nema završenu osnovnu školu ili ima samo osnovnoškolsko obrazovanje, 16% ima srednju stručnu spremu dok je 1% osoba s visokom stručnom spremom. (*Izvješće o osobama s invaliditetom u RH, HZIZ, rujan, 2020*)

Do kraja 2019. godine u Ličko-senjskoj županiji ukupno su bile registrirane 43 osobe nezaposlene osobe s invaliditetom. Najviše prijavljenih nezaposlenih ima završenu srednju školu (36).

U Ličko-senjskoj županiji u 2019. godini evidentirano je prosječno mjesečno čekanje na zaposlenje u razdoblju od 3 do 12 mjeseci za 562 osobe te 0 do 3 mjeseca za 489 osoba. Ta zaposlenja čine 61,66% ukupnog prosječnog broja nezaposlenih osoba. U kategoriji dugotrajno nezaposlenih osoba, one koje na zaposlenje čekaju duže od godinu dana, nalazilo se 654 osoba ili 38,38% nezaposlenih. U strukturi dugotrajno nezaposlenih najviše je osoba sa završenom srednjom školom (46%), zatim slijede osobe sa završenom osnovnom školom (32%), bez obrazovanja je 9% prijavljenih nezaposlenih. Najmanje je osoba sa završenim prvim stupnjem fakulteta ili višom školom (5%) te osoba sa završenim fakultetom (3%). (*Statistički podaci, HZZ, kolovoz 2020. godina*).

4.4. Potražnja na tržištu rada Ličko-senjske županije

Analizom prikupljenih podataka vidljivo je da je smanjenje nezaposlenosti u ukupnom broju stanovništva. Kad bismo taj pokazatelj promatrali zasebno, to bi se moglo tumačiti kao pozitivan trend, no dugoročno s obzirom na ostale faktore to znači gubitak potencijalne radne snage. Razloge tome možemo naći u tri uzroka. Prvi razlog smanjenja je zapošljavanje osoba u lokalnoj sredini, drugi razlog je migracija stanovništva izvan županije, dok je treći razlog izlazak radne snage – mirovina. S obzirom na sve navedeno, Ličko-senjska županija će u narednom periodu imati sve veće potrebe za radnom snagom.

Tijekom 2019. godine prijavljena su 3.004 slobodna radna mjesta na razini Ličko-senjske županije.

Tablica 21 Prijavljena radna mjesta prema rodu zanimanja u Ličko-senjskoj županiji

Prijavljena radna mjesta prema rodu zanimanja u Ličko-senjskoj županiji u 2019 godini	Broj	%
Vojna	0	0
Zakonodavci/zakonodavke, dužnosnici/dužnosnice i direktori/direktorice	13	0,43
Znanstvenici/znanstvenice, inženjeri/inženjerke, stručnjaci/stručnjakinje	741	24,66
Tehničari/tehničarke i stručni suradnici/stručne suradnice	130	4,32
Administrativni službenici/administrativne službenice	184	6,12
Uslužna i trgovačka zanimanja	902	30,2
Poljoprivrednici/poljoprivrednice, šumari/šumarke, ribari/ribarke i lovci/lovkinje	14	0,46
Zanimanja u obrtu i pojedinačnoj proizvodnji	175	5,82
Rukovatelji/rukovateljice postrojenjima i strojevima, industrijski proizvođači/industrijske proizvođačice i sastavljači/sastavljačice proizvoda	118	3,92
Jednostavna zanimanja	727	24,2
Ukupno	3004	100

Najveći broj prijavljenih slobodnih radnih mjesta prema NKD-u u 2019. godini bio je u djelatnosti umjetnost, zabava i rekreacija (16,73%), obrazovanja (15,44%) te djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (15,28%). Ukupno, ove tri djelatnosti čine gotovo polovicu svih prijavljenih radnih mjesta u 2019. godini (47,45%). U 2018. godini na navedene djelatnosti odnosilo se 48,47% svih objavljenih radnih mjesta u Ličko-senjskoj županiji. (*Statistički podaci, HZZ, kolovoz 2020, Zagreb*)

Tablica 22 Prijavljena radna mjesta prema NKD-u

Prijavljena slobodna radna mjesta prema NKD	2018.	%	2019.	%
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	52	1,67%	82	2,63%
Rudarstvo i vađenje	5	0,16%	27	0,87%
Prerađivačka industrija	168	5,39%	191	6,13%
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	1	0,03%	0	0,00%
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom...	76	2,44%	86	2,76%
Građevinarstvo	92	2,95%	136	4,37%
Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	327	10,50%	249	7,99%
Prijevoz i skladištenje	47	1,51%	39	1,25%
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	449	14,41%	476	15,28%
Informacije i komunikacije	7	0,22%	2	0,06%
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	9	0,29%	10	0,32%
Poslovanje nekretninama	16	0,51%	23	0,74%
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	18	0,58%	25	0,80%
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	67	2,15%	93	2,99%
Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	305	9,79%	206	6,61%
Obrazovanje	431	13,84%	481	15,44%
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	340	10,91%	292	9,37%
Umjetnost, zabava i rekreacija	630	20,22%	521	16,73%
Ostale uslužne djelatnosti	47	1,51%	42	1,35%

Djelatnosti kućanstava kao poslodavaca; djelatnosti kućanstava...	28	0,90%	23	0,74%
Djelatnosti izvanteritorijalnih organizacija i tijela	0	0	0	0
UKUPNO	3115		3004	

Ukoliko podatke prijavljenih slobodnih radnih mjesta usporedimo s podacima o zapošljavanju prema NKD-u, možemo uočiti da je najviše osoba bilo zaposleno u djelatnostima pružanja smještaja te pripremi i usluživanju hrane (399/476 – 83,82%) umjetnost i rekreacija (178/521– 34,61%), obrazovanje (166/481– 34,51%) te u prerađivačkoj industriji (194/191 – 101,57%). Prema dostupnoj evidenciji HZZ-a ukupno je u 2019. godini zaposleno 2.052 osoba što znači da je popunjeno 68,3% objavljenih pozicija u 2019. godini prema NKD-u. U 2018. godini iz u Ličko-senjskoj županiji zaposlilo se 2.299 osoba što je 73,80% objavljenih pozicija prema NKD-u.

Prema službenoj statistici o zapošljavanju u Ličko-senjskoj županiji, iz evidencije radi zapošljavanja na temelju radnog odnosa u 2019. godini izašlo je 2052 osoba.

Na temelju postojećih podataka (podaci HZZ-a o slobodnim radnim mjestima) možemo vidjeti da posljednjih godina pada ponuda slobodnih radnih mjesta. U 2018. godini objavljeno je 3.115, što je neznatno smanjenje od 37 prijave u odnosu na 2017. kada je bilo slobodno 3.152 radnih mjesta. U 2019. došlo je do daljnjeg smanjenja broja slobodnih radnih mjesta na 3004 što je u apsolutnom iznosu smanjenje za 111 mjesta. U zadnjih 5 godina (2015-2019.) došlo je do porasta u ukupnom broju slobodnih radnih mjesta za 15,3%.

Glavne značajke tržišta rada Ličko-senjske županije:

- ✓ Prema strukturi zaposlenih, najveći udio radne snage zaposleno je kod pravnih osoba te obrta
- ✓ Najviše zaposlenih prema djelatnostima je unutar sektora trgovine na veliko i malo; popravak motornih vozila te poljoprivrede, šumarstva i ribarstva
- ✓ Prosječne plaće LSŽ niže su od prosjeka RH
- ✓ Registrirana nezaposlenost pada u svim JLS-ovima
- ✓ Sukladno trendovima na razini RH, najviše nezaposlenih je u populaciji mladih 20-24 godine te dobne skupine 50-59 godina
- ✓ Prema analizi ponude poslova prema NKD-u najviše prijavljenih radnih mjesta ima u djelatnostima usluge smještaja i pripreme hrane; umjetnosti i rekreacije te u prerađivačkoj industriji
- ✓ Iako trend pada nezaposlenosti zasebno gledano dobar pokazatelj, zbog negativnih demografskih trendova pada i zaposlenost što naposljetku dovodi do smanjka radne snage na području županije
- ✓ Nedostatak stručnih kadrova nepovoljan je faktor razvitka poduzeća, a samim time gospodarstva Ličko-senjske županije
- ✓ S obzirom na sve iznesene statističke podatke u dosadašnjoj analizi može se izdvojiti više uzroka nezaposlenosti. Glavni razlozi nezaposlenosti su starosna struktura stanovništva; niska razina obrazovanje te relativno niska razvijenost gospodarstva u odnosu na RH

5. OBRAZOVANJE U LIČKO-SENJSKOJ ŽUPANIJU

5.1. Osnovna obilježja odgojno-obrazovnog sektora u Ličko-senjskoj županiji

Za razvoj zajednice potrebna je uključenost svih aktera: jedinica lokalne samouprave, privatnog sektora, neprofitnih organizacija i građana, a temelj razvoja neke sredine na nekom području su ljudski resursi.

Obrazovanje u kontekstu razvoja ljudskih potencijala važno je zbog dvije stvari: odgoja i obrazovanja za individualni rast svakog pojedinog stanovnika Ličko-senjske županije, kao i obrazovanja za tržište rada, odnosno stjecanje znanja i vještina potrebnih na tržištu rada, posebno lokalnim gospodarstvenicima.

U Ličko-senjskoj županiji postoji temeljni sustav društvenih djelatnosti i mrežu društvene infrastrukture tako da, bez obzira na svoju specifičnu geografsku razvedenost, pokriva teritorij i prostorni razmještaj stanovništva te daje dobru osnovu za daljnji razvoj. U prilog daljnjem razvoju ne ide konstantni pad broja stanovnika te starenje stanovništva.

Kao što je već više puta naglašeno, prema strukturi obrazovanja stanovništvo Ličko-senjske županije pokazuje ispodprosječnu razinu obrazovanja u odnosu na RH stoga Ličko-senjska županija pripada županijama s najvišim udjelom osoba bez ikakvog obrazovanja (bez završene osnovne škole, samo s osnovnom školom).

U Ličko-senjskoj županiji nastava se održava u ukupno 5 srednjih škola, 12 županijskih i 3 gradske osnovne škole. Smještaj učenika osiguran je u tri učenička doma ukupnog kapaciteta 186 mjesta.

5.2. Predškolski odgoj u Ličko-senjskoj županiji

Predškolski odgoj u Ličko-senjskoj županiji provodi se kroz 8 vrtića. Zbog promjene načina života sve je veća potražnja za mjestima u vrtićima u posljednjih desetak godina u Ličko-senjskoj županiji. Razlozi su tome su novi način rada (dužni period boravka na poslu), sve starija populacija baka i djedova koji nisu u fizičkoj mogućnosti čuvati djecu, povećana želja roditelja za ranom socijalizacijom djece kroz predškolske ustanove itd.

U posljednjih 10 godina primjetan je rast broja djece upisane u vrtiće/predškolske ustanove. U školskoj godini (2019./2020.) ukupan broj upisane djece u predškolski program iznosio je 1.165 što je 15% više u odnosu na prethodnu godinu.

Tablica 23 Broj djece u predškolskim programima u Ličko-senjskoj županiji, DZS, kolovoz 2020, Zagreb

2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.	2014./2015.	2015./2016.	2016./2017.	2017./2018.	2018./2019.	2019./2020.
907	980	943	948	912	934	975	973	1 016	1 165

Na području Ličko-senjske županije posljednjih godina osposobljeni su novi kapacitete za prihvata djece, bilo izgradnjom novih ili adaptacijom postojećih prostora kako bi se osigurala dovoljna mjesta za svu djecu. Problem nedostatka vrtićkih kapaciteta otežava mogućnost zapošljavanja roditeljima i njihovu fleksibilnost na tržištu rada. Ovim problemom osobito su ovime pogođene žene.

5.3. Osnovnoškolsko obrazovanje u Ličko-senjskoj županiji

Zbog trenda depopulacije Ličko-senjska županija svake godine ima sve manji broj djece koja upisuju osnovnu školu. Prema posljednjim podacima u školskoj godini 2019./2020. osnovnu školu pohađalo je 3.089 učenika u Ličko-senjskoj županiji, što je smanjenje za 4% u odnosu na godinu prije. Pad broja učenika kontinuiran je godinama i trendovi govore da će se i nastaviti u narednim godinama.

Tablica 24 Broj djece u OŠ Ličko-senjske županije, DZS, kolovoz 2020, Zagreb

2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.	2014./2015.	2015./2016.	2016./2017.	2017./2018.	2018./2019.	2019./2020.
3 987	3 827	3 654	3 507	3 423	3 346	3 300	3 241	3 213	3 089

5.4. Srednjoškolsko obrazovanje u Ličko-senjskoj županiji

Srednjoškolsko obrazovanje prva je stepenica u stjecanju kvalifikacije koja može biti bitna za daljnje zapošljavanje i konkurentnost na tržištu rada. U ovom trenutku ne postoji usklađenost upisnik kvota sa potrebama gospodarstva Ličko-senjske županije. Također, zbog manjeg broja djece u srednjim školama javlja se problem manjka učenika s obzirom na kvote u pojedinim upisnim programima.

Prema posljednjim podacima u školskoj godini 2019./2020. srednje škole pohađalo je 1.153 učenika, što je smanjenje od 3,5% na godišnjoj razini i odražava kontinuirani trend u posljednjih nekoliko godina.

Tablica 25 Broj učenika u SŠ u Ličko-senjskoj županiji, DZS, kolovoz 2020, Zagreb

2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.	2014./2015.	2015./2016.	2016./2017.	2017./2018.	2018./2019.	2019./2020.
1 543	1 632	1 722	1 716	1 637	1 392	1 374	1 237	1 193	1 153

5.5. Visokoškolsko obrazovanje u Ličko-senjskoj županiji

Veleučilište Nikola Tesla u Gospiću, visokoškolska ustanova na području Ličko-senjske županije, obrazuje studente u sljedećim programima: Ekonomika poduzetništva, Cestovni promet, Upravni studij. Programi se izvode u Gospiću i Otočcu. Veleučilište iz godine u godinu bilježi porast broja studenata te je poticanje njegova razvoja vrlo važna mjera u cilju promjene obrazovne strukture stanovništva županije. Prema odluci u 1. godinu preddiplomskih stručnih studija u ak. god 2020/2021 ukupno se upisuje 106 izvanrednih i 77 redovitih studenata. Osim Veleučilišta, u Gospiću djeluje Odjel za nastavničke studije u okviru Sveučilišta u Zadru (od školske godine 2011/2012).

Studenti iz Ličko-senjske županije osim Veleučilišta u Gospiću, Sveučilišta u Zadru (Odjel za nastavničke studije) pohode i druga sveučilišta u Hrvatskoj i inozemstvu. U akademskoj godini 2019/2020 broj studenata je broj blago pao u odnosu na 2018/2019. U prošloj akademskoj godini 2019./2020. ukupno je studiralo 1 389 studenata s prebivalištem u Ličko-senjskoj županiji, što je smanjenje od 4,5% u odnosu na prethodnu godinu.

Tablica 26 Broj studenata u Ličko-senjskoj županiji, kolovoz 2020, Zagreb

2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.	2014./2015.	2015./2016.	2016./2017.	2017./2018.	2018./2019.	2019./2020
1 431	1 431	1 373	1 360	1 428	1 515	1 540	1 501	1 456	1 389

5.6. Preporuke za upisnu politiku

S obzirom na negativne demografske trendove te neprilagođenu upisnu politiku u Ličko-senjskoj županiji postoji problem neujednačenosti ponude i potražnje na lokalnom tržištu rada. Zbog nedovoljnog informiranja, poticanja upisivanja deficitarnih zanimanja dolazi do apsolutne nezainteresiranosti učenika za pojedina zanimanja što rezultira praznim razrednim odjelima. Osim toga, dio strukovnih škola i dalje obrazuje učenike za zanimanja koja nisu tražena na tržištu rada.

S ciljem smanjenja strukturne neusklađenosti između ponude rada i potražnje za radom, HZZ objavljuje analize i predviđanja potreba tržišta rada za pojedinim zvanjima te preporuke za obrazovnu upisnu politiku.

Zbog svojih specifičnih obilježja i trendova, Ličko-senjska županija podijeljena je na 6 područja koja imaju različite preporuke za upisnu politiku.

Područje I: grad Gospić, te općine Lovinac, Karlobag i Perušić

Tablica 27 Preporuka za upisnu politiku - grad Gospić, općina Lovinac, Karlobag, Perušić, HZZ, kolovoz 2020, Zagreb

Obrazovni programi u kojima treba povećati broj upisanih i stipendiranih učenika ili studenata	
Trogodišnji srednjoškolski	
Dimnjačar/dimnjačarka*	Pekar/pekarica*
Mesar/mesarica*	Tesar/tesarica*
Krojač/krojačica*	Zidar/zidarica*
Soboslikar i ličilac / soboslikarica i ličiteljica*	
Četverogodišnji ili petogodišnji srednjoškolski	
Medicinska sestra / tehničar opće zdravstvene njege*	Farmaceutski tehničar / farmaceutska tehničarka*
Dentalna asistentica / dentalni asistent*	Kozmetičarka/kozmetičar*
Građevinski tehničar/gr građevinska tehničarka*	
Stručni studij	
Sestrinstvo*	Predškolski odgoj*
Sveučilišni studij	
Medicina*	Logopedija*
Glazbena pedagogija*	Stomatologija*
Farmacija*	Matematika*
Informatika*	Psihologija*
Fizika*	Kemija*
Građevinarstvo*	Socijalni rad*
Medicinska biokemija*	Veterina*
Socijalni rad*	
Obrazovni programi u kojima treba smanjiti broj upisanih i stipendiranih učenika ili studenata	
Trogodišnji srednjoškolski	
Automehaničar/automehaničarka	/
Četverogodišnji ili petogodišnji srednjoškolski	
Ekonomist/ekonomistica	Hotelijsko-turistički tehničar / hotelijersko-turistička tehničarka
Tehničar za računalstvo	

Stručni studij	
Ekonomija, smjer Poduzetništvo	Cestovni promet
Sveučilišni studij	
Učiteljski studij	

Područje II: grad Otočac, te općine Brinje i Vrhovine

Tablica 28 Preporuka za upisnu politiku – grad Otočac, općina Brinje i Vrhovine, HZZ, kolovoz 2020, Zagreb

Obrazovni programi u kojima treba povećati broj upisanih i stipendiranih učenika ili studenata	
Trogodišnji srednjoškolski	
Kuhar/kuharica *	Konobar/konobarica*
Pekar/pekarica*	Mesar/mesarica*
Dimnjačar/dimnjačarka*	Zidar/zidarica*
Tesar/tesarica*	
Četverogodišnji ili petogodišnji srednjoškolski	
Medicinska sestra / tehničar opće zdravstvene njege*	Farmaceutski tehničar / farmaceutska tehničarka*
Kozmetičarka/kozmetičar*	Građevinski tehničar/gr građevinska tehničarka*
Stručni studij	
Sestrinstvo*	Predškolski odgoj*
Sveučilišni studij	
Medicina*	Medicinska biokemija*
Farmacija*	Matematika*
Kemija*	Fizika*
Logopedija*	Glazbena pedagogija*
Građevinarstvo*	Psihologija*
Informatika*	Veterina*
Obrazovni programi u kojima treba smanjiti broj upisanih i stipendiranih učenika ili studenata	
Trogodišnji srednjoškolski	
Prodavač/prodavačica	Automehaničar/automehaničarka
Četverogodišnji srednjoškolski	
Šumarski tehničar/tehničarka	Poslovni tajnik/tajnica
Ekonomist/ekonomistica	
Stručni studij	
Upravni studij	Ekonomija*
Sveučilišni studij	
Ekonomija*	

Područje III: grad Senj

Tablica 29 Preporuka za upisnu politiku - grad Senj, HZZ, kolovoz 2020, Zagreb

Obrazovni programi u kojima treba povećati broj upisanih i stipendiranih učenika ili studenata	
Trogodišnji srednjoškolski	
Konobar/konobarica	Kuhar/kuharica
Pekar/pekarica*	Slastičar/slasičarka*
Mesar/mesarica*	
Četverogodišnji ili petogodišnji srednjoškolski	
Medicinska sestra / tehničar opće zdravstvene njege*	Farmaceutski tehničar / farmaceutska tehničarka*
Građevinski tehničar / građevinska tehničarka*	
Stručni studij	
Sestrinstvo*	Predškolski odgoj*

Sveučilišni studij	
Medicina*	Psihologija*
Farmacija*	Matematika*
Kemija*	Strojarstvo*
Fizika*	Glazbena pedagogija*
Obrazovni programi u kojima treba smanjiti broj upisanih i stipendiranih učenika ili studenata	
Trogodišnji srednjoškolski	
/	/
Četverogodišnji srednjoškolski	
Elektrotehničar/elektrotehničarka	Tehničar/tehničarka za računalstvo
Stručni studij	
Ekonomija*	
Sveučilišni studij	
Ekonomija*	Učiteljski studij*

Područje IV: općine Plitvička Jezera i Udbina

Tablica 30 Preporuka za upisnu politiku - općina Plitvička Jezera i Udbina, HZZ, kolovoz 2020, Zagreb

Obrazovni programi u kojima treba povećati broj upisanih i stipendiranih učenika ili studenata	
Trogodišnji srednjoškolski	
Zidar/zidarica*	Mesar/mesarica*
Tesar/tesarica*	Kuhar/kuharica
Bravar/bravarica	Pekar/pekarica*
Slastičar/slasičarka	Konobar/konobarica
Četverogodišnji ili petogodišnji srednjoškolski	
Medicinska sestra / tehničar opće zdravstvene njege*	Farmaceutski tehničar/tehničarka*
Hotelijsko-turistički tehničar / hotelijersko-turistička tehničarka	
Stručni studij	
Sestrinstvo*	Predškolski odgoj*
Sveučilišni studij	
Medicina*	Veterina*
Farmacija*	Biologija*
Matematika*	Fizika*
Kemija*	Njemački jezik*
Glazbena pedagogija*	Povijest*
Građevinarstvo*	Socijalni rad*
Obrazovni programi u kojima treba smanjiti broj upisanih i stipendiranih učenika ili studenata	
Trogodišnji srednjoškolski	
/	/
Četverogodišnji srednjoškolski	
/	/
Stručni studij	
/	/
Sveučilišni studij	
/	/

Područje V: grad Novalja

Tablica 31 Preporuka za upisnu politiku - grad Novalja, HZZ, kolovoz 2020, Zagreb

Obrazovni programi u kojima treba povećati broj upisanih i stipendiranih učenika ili studenata	
Trogodišnji srednjoškolski	

Kuhar/kuharica*	Konobar/konobarica*
Prodavač/prodavačica*	Slastičar/slastičarka*
Mesar/mesarica*	Pekar/pekarica*
Četverogodišnji ili petogodišnji srednjoškolski	
Hotelijsko-turistički tehničar/tehničarka*	Medicinska sestra / tehničar opće zdravstvene njege*
Farmaceutski tehničar/tehničarka*	Fizioterapeut/fizioterapeutkinja*
Kozmetičar/kozmetičarka*	
Stručni studij	
Sestrinstvo*	Predškolski odgoj*
Sveučilišni studij	
Građevinarstvo*	Medicina*
Farmacija*	
Obrazovni programi u kojima treba smanjiti broj upisanih i stipendiranih učenika ili studenata	
Trogodišnji srednjoškolski	
/	/
Četverogodišnji srednjoškolski	
/	/
Stručni studij	
/	/
Sveučilišni studij	
/	/

Područje VI: općina Donji Lapac

Tablica 32 Preporuke za upisnu politiku - općina Donji Lapac, HZZ, kolovoz 2020, Zagreb

Obrazovni programi u kojima treba povećati broj upisanih i stipendiranih učenika ili studenata	
Trogodišnji srednjoškolski	
/	/
Četverogodišnji srednjoškolski	
/	/
Stručni studij	
/	/
Sveučilišni studij	
Matematika*	Fizika*
Biologija*	Povijest*
Glazbena pedagogija*	Kemija*
Njemački jezik*	Pedagogija*
Obrazovni programi u kojima treba smanjiti broj upisanih i stipendiranih učenika ili studenata	
Trogodišnji srednjoškolski	
/	/
Četverogodišnji srednjoškolski	
/	/
Stručni studij	
/	/
Sveučilišni studij	
/	/

5.7. Obrazovanje odraslih i cjeloživotno učenje

Obrazovanje odraslih i cjeloživotno učenje pridonosi fleksibilnosti i postizanju veće konkurentnosti na tržištu rada te trajnoj zapošljivosti. U ovom trenutku u Ličko-senjskoj županiji postoje 4 ustanove koje nude programe za obrazovanje odraslih. To su strukovna škola Gospić, Pučko otvoreno učilište „Dr. Ante Starčević“ Gospić, Gacko pučko otvoreno učilište Otočac te Učilište Novalja. Programe za obrazovanje odraslih provodi i Hrvatska obrtnička komora, odnosno Obrtnička komora LSŽ na području županije i to za zanimanja koja su potrebna za otvaranje vezanih obrta provedbom majstorskih ispita i ispita stručne osposobljenosti. U Komori provode se majstorski ispiti za zanimanja: automehaničar, bravar, frizer, kuhar, soboslikar-ličilac, stolar i zidar, te ispiti stručne osposobljenosti za zanimanja: priprematelj bureka i pizza, priprematelj jednostavnih jela i slastica te vulkanizer.

Prema analizi, vidljivo je da postoji veliki problem nezaposlenih NKV radnika u evidenciji. Takve osobe nemaju potrebna znanja, vještine za zapošljavanje te vrlo teško mogu na adekvatan način pridonijeti gospodarstvu Ličko-senjske županije. Problem je u tome što među tim osobama, uglavnom, ne postoji svjesnost o prednostima cjeloživotnog učenja i obrazovanja te samim time ne postoji potražnja za obrazovnim programima. S obzirom na globalne trendove, u budućnosti će ovaj segment biti ključan za daljnji razvoj i napredak pojedinaca ali i lokalnog gospodarstva zbog rastuće potrebe za stručnim kadrom.

Stručno osposobljavanje, prekvalifikacije i usavršavanja u obrazovnim ustanovama mogu se dobiti kroz mjere za poticanje zapošljavanja u okviru HZZ-a kako bi se izbalansiralo stanje na tržištu rada te osposobilo za trenutno tražena zanimanja.

Značajke obrazovanja Ličko-senjske županije:

- ✓ Razvijena temeljna infrastruktura i sustav društvenih djelatnosti
- ✓ Stanovništvo LSŽ ima postignutu ispodprosječnu razinu obrazovanja koja je među najlošijima na razini RH. Ovakva razina obrazovanja, uz ostale faktore, značajno koči daljnji gospodarski napredak županiji
- ✓ Primjetan je pozitivan trend poboljšanja kapaciteta i kvalitete predškolskih ustanova što omogućava veću fleksibilnost rada
- ✓ Prema preporukama za upisnu politiku svih 6 područja LSŽ, najtraženija zanimanja se uglavnom poklapaju sa općim trendovima na razini RH: Trogodišnje škole: tesar/ica, zidar/ica, pekar/ica, slastičar/ica itd. Četverogodišnje škole: Farmaceutski tehničar/ka, medicinski tehničar/ka itd. Visoka stručna sprema – Sestrinstvo. Sveučilišni studij – Medicina, Farmacija, Matematika; Fizika itd.
- ✓ U Ličko-senjskoj županiji u ovom trenutku postoje 5 institucije koje imaju programe za obrazovanje odraslih. S obzirom na strukturu obrazovanja na tržištu rada LSŽ (visoki udio neobrazovanog stanovništva) segment obrazovanja odraslih trebalo bi biti ključan za daljnji razvoj ljudskih potencijala, a samim time i gospodarstva županije

6. SOCIJALNA SKRB U LIČKO-SENJSKOJ ŽUPANIJU

Socijalne usluge su aktivnosti, mjere i programi namijenjeni sprječavanju, prepoznavanju i rješavanju problema i poteškoća pojedinaca, obitelji, skupina i zajednica te poboljšanju kvalitete njihova života u zajednici, a pružaju se korisnicima u njihovoj obitelji i lokalnoj zajednici kao izvaninstitucijske usluge kroz

organizacije civilnog društva ili kao institucijske usluge, koje provode centri za socijalnu skrb u Ličko-senjskoj županiji (ispostave: CZSS Gospić, PO CZSS Korenica, CZSS Senj, PO CZSS Otočac)

Ukupni demografski i ekonomski trendovi posljednjih godina uzrokuju i smanjivanje broja korisnika različitih socijalnih usluga zajamčenih Zakonom o socijalnoj skrbi.

Ukupan broj korisnika minimalne novčane naknade u padu je posljednjih 5 godine u Ličko-senjskoj županiji. Prema posljednjim dostupnim podacima na datum 31.12.2018. godine u Ličko-senjskoj županiji bilo je 517 korisnika minimalne novčane naknade (za samce ili kućanstva) kojom je obuhvaćeno 945 osoba (*podaci Ministarstva demografije, socijalne politike i mladih, kolovoz 2020., Zagreb*), što je smanjenje u odnosu na 2017. godinu za 17,9% po broju naknada, odnosno za 16,96% po broju obuhvaćenih osoba.

		2014.	2015.	2016.	2017.	2018
Korisnici minimalne novčane naknade LSŽ	Ukupno pomoći (samaca i obitelji)	673	707	680	629	517
	Ukupno obuhvaćenih osoba	1307	1296	1.267	1138	945

Tablica 33 Kretanje broja korisnika minimalne novčane naknade, Ministarstvo demografije, socijalne politike i mladih, kolovoz 2020, Zagreb

U odnosu na Republiku Hrvatsku broj minimalnih novčanih naknada u Ličko-senjskoj županiji čini 1,34 % svih isplaćenih naknada, odnosno 1,22 % svih obuhvaćenih osoba minimalnom novčanom naknadom. Ličko-senjska županija na posljednjem je mjestu po broju isplaćenih naknada u Hrvatskoj i broju obuhvaćenih osoba.

Tablica 34 Prava korisnika u sustavu socijalne skrbi, Ministarstvo demografije, socijalne politike i mladih, kolovoz 2020, Zagreb

Prava korisnika u sustavu socijalne skrbi	
Psihosocijalna podrška	9
Rana intervencija	/
Pomoć pri uključivanju u programe odgoja i obrazovanja (integracija)	3
Socijalne usluge – pomoć u kući	387
Psihosocijalna podrška	9
Naknada za osobne potrebe korisnika smještaja	108
Jednokratna naknada	1414
Naknade u vezi s obrazovanjem	4
Osobna invalidnina	355
Status roditelja njegovatelja	34
Naknada do zaposlenja	20
Doplata za pomoć i njegu	903
UKUPNO	3246

Značajke socijalne skrbi Ličko-senjske županije:

- ✓ Ukupni demografski i ekonomski trendovi posljednjih godina uzrokuju i smanjivanje broja korisnika različitih socijalnih usluga zajamčenih Zakonom o socijalnoj skrbi

7. ZDRAVSTVO U LIČKO-SENJSKOJ ŽUPANIJI

Prema zadnjim dostupnim podacima, u djelatnosti zdravstvene zaštite stanovništva u Ličko-senjskoj županiji djeluje ukupno osam ustanova: Dom zdravlja Gospić, Dom zdravlja Novalja, Dom zdravlja Otočac, Dom zdravlja Korenica, Dom zdravlja Senj, Zavod za hitnu medicinu Ličko-senjske županije, Zavod za javno zdravstvo Ličko-senjske županije i Opća bolnica Gospić. (DZS, 2011, rujan, 2020)

7.1. Primarna zdravstvena zaštita, hitna medicina i zaštita i liječenje usta i zuba

U segmentu primarne zdravstvene zaštite u djelatnosti opće medicine i zdravstvene zaštite dojančadi i predškolske djece u Ličko-senjskoj županiji postoji 37 timova koji rade puno radno vrijeme. Prema dostupnim podacima u 2019 godini u LSŽ radilo je 8 doktora - specijalista opće medicine, 3 doktora-specijalista pedijatrije, 2 doktora-specijalista školske medicine te jedan doktor-specijalist medicine rada. (Statistika HZJZ, 2019, rujan 2020, Zagreb)

U periodu 2019 godine, timovi primarne zdravstvene zaštite su ukupno obavili 411.437 pregleda. Osim toga napravljeno je 85.439 specijalističkih pregleda.

U segmentu hitne medicine LSŽ raspolaže s ukupno 40 timova hitne medicine. Ukupno je zaposleno 15 doktora medicine, 1 doktor medicine – specijalist hitne medicine, 54 medicinske sestre/tehničari, 12 viših medicinskih sestara i tehničara, 37 vozača s 21 vozilom. (Statistika HZJZ, 2019, rujan 2020, Zagreb)

U djelatnosti za zaštitu i liječenje usta i zuba u LSŽ postoji 18 zubarskih ambulanti koje su ukupno ostvarile 32.712 posjeta u 2019 godini.

7.2. Specijalističko-konzilijarne djelatnosti

U nastavku se nalazi tablica koja prikazuje rad stacionarnih odjela u 2018. godini u LSŽ. Prema podacima HZJZ-a u Ličko-senjskoj županiji stacionarni odjeli postoje u Gospiću, Otočcu i Senju. Odnos broja bolničkih kreveta i zaposlenih liječnika je 4,7. Prema podacima iz 2019. godine, Ličko-senjska županija ima ukupno 44.625 tisuća stanovnika, što znači da na jednu bolničku postelju ide 475 potencijalnih korisnika zdravstvene skrbi LSŽ.

Tablica 35 Prikaz rada stacionarnih odjela opće bolnice Gospić, Zdravstveno-statistički ljetopis, HZJZ, 2018 godina, rujan 2020, Zagreb

	Akutne djelatnosti	Kronične djelatnosti	Opće bolnice, stacionari i izvanbolnička rodilišta
Broj postelja	94	94	94

Broj postelja na 1000 stanovnika	1,85	1,85	1,85
Broj doktora	20	20	20
Broj postelja po jednom doktoru	4,70	4,70	4,70
Broj ispisanih bolesnika	4.540	4.540	4,540
Broj dana bolničkog liječenja	24.331	24.331	24.331
Prosječna dužina liječenja	5,36	5,36	5,36
Godišnja zauzetost postelja	259	259	259
Iskorištenosti postelja (%)	70,92	70,92	70,92
Broj pacijenata po krevetu	48,30	48,30	48,30
Interval obrtaja	2,20	2,20	2,20

Na području Ličko-senjske županije ne postoje specijalne bolnice i lječilišta.

Značajke zdravstvene skrbi Ličko-senjske županije:

- ✓ Mali broj liječnika i bolničkih kreveta u odnosu na broj i prosječnu starost stanovnika.

II. SWOT ANALIZA

8. SWOT analiza sustava razvoja ljudskih potencijala

Snage	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> • Razvijena mreža odgojno- obrazovnih ustanova na području LSŽ kojom su i ruralni krajevi pokriveni, pogotovo sa mrežom osnovnih škola, većinom područnih • Iskustvo u pripremi i provedbi projekata financiranih iz EU sredstava za pružanje deinstitucionaliziranih socijalnih usluga • Postojanje tercijarnog obrazovanja u LSŽ koje omogućuje stjecanje fakultetske izobrazbe stanovnicima županije bez da odlaze u druge dijelove RH kao i privlači studente iz drugih županija • Iskustvo i tradicija lokalnog partnerstva za zapošljavanje te primjeri dobre prakse provođenja partnerskih projekata kroz LPZ • Razvijena i iskusni stručnjaci iz Županije i LIRE koji provode projekte u području razvoja ljudskih potencijala u LSŽ • Razvijene i aktivne komore (HGK i HOK) u zajednici koje zagovaraju interese poduzetnika i obrtnika • Aktivne i razvijene organizacije civilnog društva koje provode društveno korisne projekte • Bogatstvo prirodnih resursa koja su osnova za razvijeni turizam u LSŽ-u • Dobra prometna povezanost sa Zagrebom, Rijekom, Splitom, Karlovcem cestovnim putem 	<ul style="list-style-type: none"> • Slaba mobilnost radne snage u LSŽ zbog slabije organizacije javnog prijevoza kao i nespremnost dijela radne snage na prihvaćanje radnog mjesta izvan mjesta stanovanja • Nepovoljna struktura nezaposlenih osoba prema obrazovanju (većina nezaposlenih ima završeni obrazovni program koji se ne traži na lokalnom tržištu rada) • Nespremnost nezaposlenih (nedostatak motivacije, nerazumijevanje važnosti obrazovanja odraslih) da se uključe u programe osposobljavanja ili prekvalifikacije za tražena zanimanja • Niska prosječna plaća u LSŽ u odnosu na hrvatski prosjek što uvjetuje odlazak dijela (posebno kvalificirane) radne snage van županije • Dio radnog stanovništva brine se o starijim članovima obitelji zbog nemogućnosti smještaja u dom zbog čega se ne mogu uključiti na tržište rada • Nedostatak palijativne skrbi u županiji koji se očituje kroz nedostatak ležaja za palijativne bolesnike u bolnicama. • Nedovoljna raznolikost ponude strukovnog obrazovanja u LSŽ zbog zastarjelih programa koji su suficitarni na lokalnog tržištu rada • Nedovoljni kadrovi u SŠ za unaprijeđenije i usklađivanje ponude strukovnog obrazovanja s potrebama tržišta rada • Nedostatni interes za upis u strukovna (obrtnička) zanimanja u LSŽ bez obzira na aktivnosti koje se poduzimaju • Nedovoljna opremljenost strukovnih škola za određena zanimanja koja su tražena na tržištu rada • Nedostatna ponuda programa obrazovanja odraslih (osposobljavanja, prekvalifikacije) zbog nemogućnosti organiziranja prakse u LSŽ-u • Niska razina uključenosti poslodavaca u rad LPZ-a • Sporo rješavanje imovinsko pravnih odnosa koja onemogućuje mladim ljudima razvoj seoskih gospodarstva • Veliki broj mikro i malih poduzetnika – mali utjecaj na brži gospodarski razvoj • Politička nestabilnost i politički sukobi između različitih opcija unutar županije
Prilike	Prijetnje
<ul style="list-style-type: none"> • Postojanje visokog izbora mjera aktivne politike zapošljavanja HZZ-a 	<ul style="list-style-type: none"> • Negativni demografski trendovi starenja stanovništva LSŽ dovode do niza negativnih ekonomsko-socijalnih problema

<ul style="list-style-type: none"> • Dostupnost EU fondova kao i Programa Unije za razvoj tržišta rada, obrazovanja, socijalnih usluga te civilnog društva • Poticanje socijalnog poduzetništva kroz strategiju, zakone te poticaje • Mogućnost uvođenja i korištenja novih tehnologija za razvoj novih socijalnih usluga (učinkovitije, jeftinije) • Korištenje poticanja volonterizma i Zakona o volonterima za razvoj održivih socijalnih usluga • Povezivanje organizacija civilnog društva unutar EU i razmjena iskustva/znanja s njima • Postojeći strateški okvir za decentralizaciju pružanja socijalnih usluga • Javno-privatno partnerstvo (JPP) kao izvor financiranja (do)gradnje objekata javnih ustanova koje se koriste za društvene djelatnosti • trendovi „zdravog života, zdrave prehrane“ s obzirom da je prostor Županije tzv. ekološka jezgra Hrvatske 	<ul style="list-style-type: none"> • Sporost nacionalnih institucija oko odobravanja promjena u kurikulumu strukovnih škola kao i u obrazovanju odraslih • Ograničeni financijski resursi u JLS kao rezultat porezne politike i česte promjene nacionalne legislative • Nemogućnost plaćanja obrazovnih kadrova za sudjelovanje u EU projektima zbog nedostatne zakonske regulative • Kašnjenje u objavi najavljenih natječaja iz ESF-a kao problem u održivosti pokrenutih aktivnosti kao i održivosti rada OCD-a • učestalo mijenjanje zakonskih propisa koji se odnose na povlastice za potpomognuta područja, • nedovoljan institucionalni odgovor na zakašnjenja plaćanja, neplaćanja, prisilne provedbe ugovora i ostale administrativne probleme • zagađenje i onečišćenje okoliša. • proces razminiranja nije završen te se još uvijek oko dio teritorija Ličko-senjske županije nalazi u minski sumnjivom području. • Usporavanje gospodarstva zbog pandemije COVID-19
---	--

9. TOWS

TOWS analiza daje prikaz strateških opcija koje proizlaze iz analize stanja i SWOT analize. Prilikom primjene TOWS matrice koriste se kombinacije snaga i prilika, snaga i prijetnji, slabosti i prilika te slabosti i prijetnji. Na taj su način dani odgovori na pitanja: kako iskoristiti snage za iskorištavanje prilika, kako iskoristiti snage za izbjegavanje prijetnji, kako se mogu iskoristiti prilike s ciljem ublažavanja ili uklanjanja slabosti te kako umanjiti slabosti i izbjeći prijetnje.

Isto je prikazano u sljedećoj tablici:

	SNAGE	SLABOSTI
PRILIKE	<p>Snage – Prilike (SO strategija – Max/Max)</p> <p>Građena na vlastitim potencijalima kako bi se realizirale pozitivne mogućnosti</p>	<p>Slabosti – Prilike (WO strategija – Min/Max)</p> <p>Korištenje pozitivnih trendova (prilika) za prevladavanje slabosti (problema, nedostataka)</p>
PRIJETNJE	<p>Snage – Prijetnje (ST strategija- Max/Min)</p> <p>Način iskorištavanja snaga da bi se smanjila izloženost prijetnjama (vanjskim faktorima na koje se ne može izravno utjecati)</p>	<p>Slabost – Prijetnje (WT strategija – Min/Min)</p> <p>Obrambena strategija umanjivanja slabosti kako bi se smanjila izloženost vanjskim prijetnjama</p>

- povezati obrazovanje/obrazovnu strukturu sa spremnosti poslodavaca da stipendiraju učenike/studente i kvalitetnije ga promovirati poslodavcima
- potaknuti cjeloživotno učenje i prekvalifikaciju korištenjem EU fondova
- osigurati tržišni pristup obrazovanju (povećati ulogu poslodavca u kreiranju obrazovnih programa usmjerenih prema stvarnim potrebama tržišta)
- Kvalitetnija suradnja poslodavaca i škola u prezentiranju obrazovnih programa učenicima i roditeljima viših razreda osnovnih škola
- Povećati dostupnost i informiranost o obrazovnim programima u području obrazovanja odraslih kroz razvoj mobilnosti za praktičan rad
- Omogućiti brži i fleksibilniji model razvoja i verifikacije programa obrazovanja odraslih
- Razviti suvremene nastavne programe temeljene na potrebama tržišta rada korištenjem ESF-a
- Poboljšati uvjete i standard nastavnog osoblja s naglaskom na strukovno obrazovanje
- Privući nove kvalitetne kadrove u strukovnom obrazovanju uključivanjem u projekte te koristeći financijske stimulacije koje proizlaze iz sudjelovanja u projektima
- Poboljšati suradnju na relaciji obrazovanje – tržište rada uvažavanjem preporuka povezanih s deficitarnim zanimanjima
- U većoj mjeri koristiti potencijale poslovnog sektora u području obrazovanja odraslih (uključivanjem stručnjaka iz poslovnog sektora u programe obrazovanja)
- Iskoristiti potencijal civilnog sektora u kreiranju socijalnih i zdravstvenih usluga
- Poboljšati povezanost organizacija civilnog društva s institucijama u razvoju novih i poboljšanju postojećih socijalnih i zdravstvenih programa
- Povećati dostupnost kvalitetnih socijalnih i zdravstvenih programa u svim dijelovima županije (posebno u manjim i ruralnim dijelovima)
- Povećati socijalno uključivanje kroz zapošljavanje u sektoru društvenog poduzetništva i zadrugarstva, posebno u ruralnim krajevima županije
- Jačati i promovirati volonterske programe koji uključuju područje socijalnog uključivanja
- Razvijati inovativne pristupe u području socijalnog uključivanja, posebno uz primjenu modernih tehnologija

**III. STRUKTURA PLANA RAZVOJA LJUDSKIH
POTENCIJALA LIČKO-SENSJSKE ŽUPANIJE
2021. – 2030.**

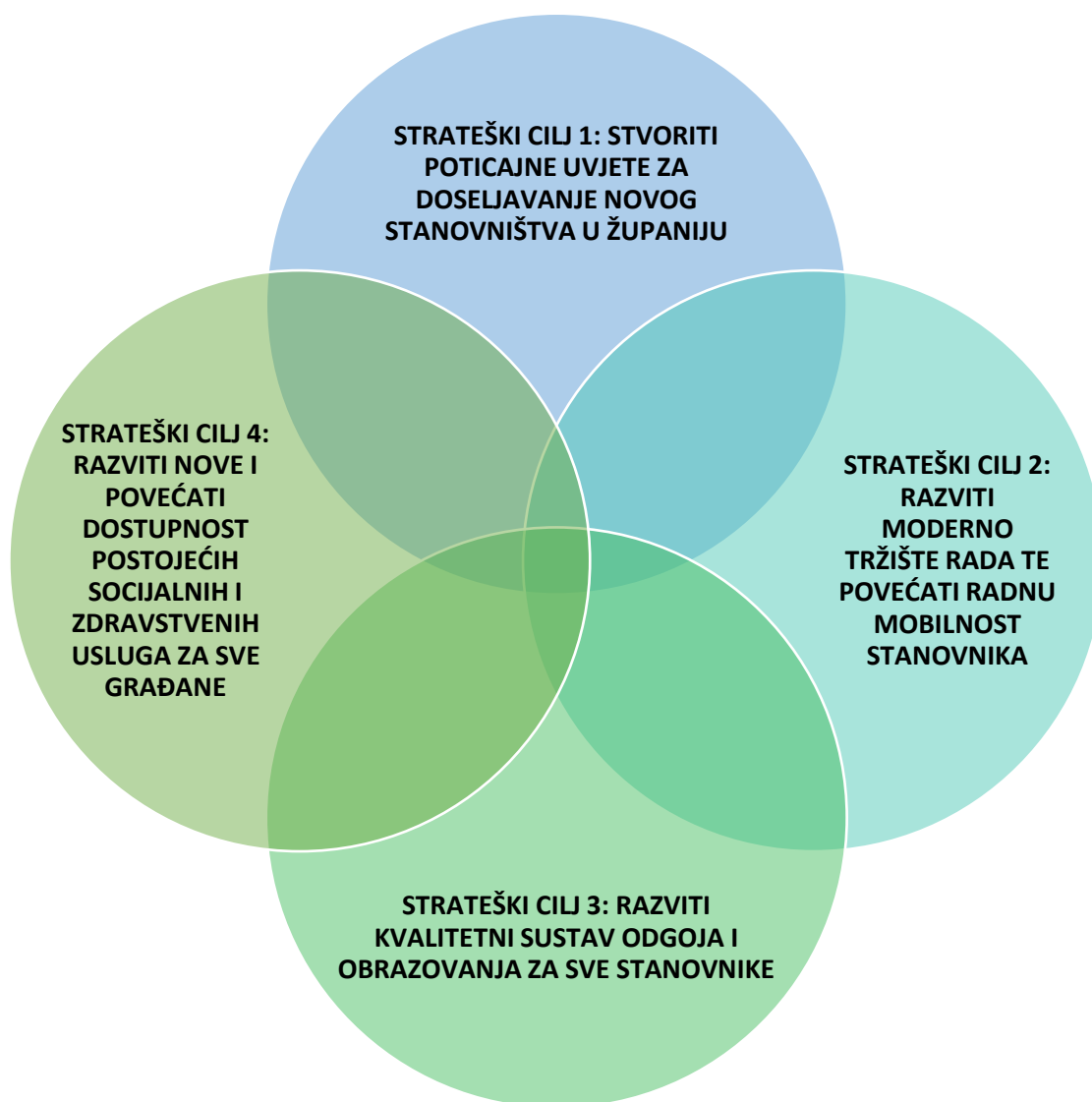
10. VIZIJA PLANA RAZVOJA LJUDSKIH POTENCIJALA LIČKO-SENJSKE ŽUPANIJE DO 2030.

Vizija Plana razvoja ljudskih potencijala LSŽ za razdoblje do 2030. godine glasi:

„Ličko-senjska županija do 2030. je gospodarski, turistički i poljoprivredno razvijena regija poželjna za život svih generacija u kojoj se vrednuje očuvana priroda, kulturna i povijesna baština te potiče obrazovanje stanovnika“

11. STRATEŠKI CILJEVI PLANA RAZVOJA LJUDSKIH POTENCIJALA LIČKO-SENJSKE ŽUPANIJE DO 2030.

Ciljevi Plana razvoja ljudskih potencijala LSŽ do 2030. godine su sljedeći:

STRATEŠKI CILJ 1: Stvoriti poticajne uvjete za doseljavanje novog stanovništva u županiju	STRATEŠKI CILJ 2: Razviti moderno tržište rada te povećati radnu mobilnost stanovnika	STRATEŠKI CILJ 3: Razviti kvalitetni sustav odgoja i obrazovanja za sve stanovnike	STRATEŠKI CILJ 4: Razviti nove i povećati dostupnost postojećih socijalnih i zdravstvenih usluga za sve građane	HORIZONTALNE MJERE
Mjera 1.1. Osigurati povoljne uvjete za kupnju i najam zemljišta, stanova i kuća u LSŽ	Mjera 2.1. Prilagođavati znanja i vještine nezaposlenih osoba prema potrebama lokalnog tržišta rada	Mjera 3.1. Prilagoditi strukovno i tercijarno obrazovanje prema potrebama lokalnog tržišta rada	Mjera 4.1. Razviti ljudske i tehničke kapacitete svih pružatelja socijalnih i zdravstvenih usluga	Mjera H1: Jačati kapacitete lokalnih dionika za provedbu projekata i aktivnosti usmjerenih na razvoj ljudskih potencijala
Mjera 1.2. Unaprijediti sustav financijskih poticaja za doseljavanje stanovništva, posebice mladog stanovništva	Mjera 2.2. Promovirati inovativne oblike rada u LSŽ, posebice rad od kuće	Mjera 3.2. Osigurati jednake (kvalitetne) uvjete u svim odgojno-obrazovnim ustanovama u LSŽ	Mjera 4.2. Povećati dostupnost postojećih i razviti nove socijalne i zdravstvene usluge u LSŽ	Mjera H2: Jačati međusektorsko partnerstvo i suradnju u LSŽ
Mjera 1.3. Osigurati uvjete za društvenu integraciju doseljenih obitelji u lokalnu zajednicu	Mjera 2.3. Poboľjšati uvjeta rada kod postojećih poslodavaca LSŽ	Mjera 3.3. Povećati dostupnost odgojnih ustanova i usluga u LSŽ	Mjera 4.3. Jačati aktivnosti prevencija bolesti i promocije zdravlja	Mjera H3: Provoditi digitalizaciju svih usluga i aktivnosti s ciljem modernizacije istih
Mjera 1.4. Promovirati LSŽ kao mjesto povoljno za kvalitetni život	Mjera 2.4 Razvijati socijalno poduzetništvo i zadrugarstvo kao oblike održivog zapošljavanja ranjivih skupina na tržištu rada	Mjera 3.4. Razviti cjeloživotno učenje u LSŽ		
	Mjere 2.5. Poticati bolju dnevnu mobilnost radne snage kroz inovativna rješenja i bolji javni prijevoz			

11.1. STRATEŠKI CILJ 1: Stvoriti poticajne uvjete za doseljavanje novog stanovništva u županiju

Strateški cilj:	SC 1 Stvoriti poticajne uvjete za doseljavanje novog stanovništva u županiju
Relevantnost:	Ukupna demografska slika u LSŽ ukazuje na to da su svi demografski procesi i promjene u strukturi stanovništva kontinuirano nepovoljni od početka 20 st.. Prema posljednjim procjenama Ličko-senjska županija ima 45.184 stanovnika uz to da je kontinuirani proces depopulacije prisutan već godinama. Ličko-senjska županije je od početka 20-tog stoljeća bilo područje emigracije stanovništva, što je značajno pojačano nakon 1991. zbog ratnih zbivanja. Prema dostupnim podacima, u posljednjih deset godina Ličko-senjska županija izgubila je 6.839 stanovnika apsolutno, što je 15,35 % relativno, odnosno prosječno 684 stanovnika godišnje. Prema navedenom broju stanovnika Ličko-senjska županija nalazi se na posljednjem 21. mjestu u odnosu na druge županije i Grad Zagreb, a njezin kontingent stanovnika čini tek 1,098 % od ukupnog broja stanovnika Hrvatske. Procese depopulacije Ličko-senjske županije uzrokuju dva negativna demografska trenda: negativan migracijski saldo te negativan prirodni prirast (prirodni pad).
Opis cilja:	Strateškim ciljem 1 radit će se na stvaranju poticajnih uvjeta za doseljavanje novog stanovništva u županiju, posebice mladih osoba s obitelji kako bi se navedeni negativni demografski trendovi promijenili. LSŽ svojom pozicijom i povezanošću s ostatkom Hrvatske, kao i povoljnim prirodnim uvjetima, stvara dobre prepozicije za ugodan život. U okviru ovog cilja provedbom aktivnosti i mjera poput osiguranja povoljnih uvjeta za kupnju i najam zemljišta, stanova i kuća, stvaranja dobrog i učinkovitog sustava financijskih poticaja za doseljavanje stanovništva te stvaranja uvjeta za društvenu integraciju doseljenih obitelji u lokalnu zajednicu uz kontinuiranu promociju LSŽ doći će do pomaka u migracijskim trendovima u LSŽ.
Pokazatelj(i):	Pozitivna stopa migracijskog salda na godišnjoj razini 10% (izvor DZS, Procjena kretanja broja stanovnika)

Mjera:	1.1. Osigurati povoljne uvjete za kupnju i najam zemljišta, stanova i kuća u LSŽ
Aktivnosti i projekti:	<ul style="list-style-type: none"> ○ Izraditi analizu postojećih uvjeta za kupnju i najama zemljišta, stanova i kuća u LSŽ ○ Napraviti pregledan repozitorij postojećih zemljišta, stanova i kuća u LSŽ ○ Poticati prodaju napuštenih zemljišta i nekretnina kako bi se utilizirale od strane doseljenog stanovništva ○ Izraditi sustav otkupa napuštenih zemljišta i nekretnina u LSŽ od strane županije i JLS kako bi potaknule stanogradnju i doseljavanje stanovništva ○ Poticati gradnju društvenih stanova koji se nude za povoljan najam doseljenom stanovništvu ○ Gradnja stana solidarnosti za građane s nižim prihodima u LSŽ kako bi se potakla ekonomska solidarnosti
Nositelji(i):	LIRA
Ciljane skupine	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Samci i mlade obitelji sa područja LSŽ ➤ Samci i mlade obitelji s područja RH zainteresirane za doseljenje u LSŽ ➤ Stranci zainteresirani za doseljenje u LSŽ
Pokazatelji:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Broj samaca/obitelji koji su kupili nekretninu u LSŽ

Mjera:	1.2. Unaprijediti sustav financijskih poticaja za doseljavanje stanovništva, posebice mladog stanovništva
Aktivnosti i projekti:	<ul style="list-style-type: none"> ○ Izraditi sustav subvencioniranje stanarina i troškova stanovanja za doseljeno stanovništvo u LSŽ ○ Izraditi linije stambenih kredita po povoljnim uvjetima za kupnju nekretnine u LSŽ ○ Davati jednokratne naknade za pokrivanje troškova doseljavanja stanovnika u LSŽ
Nositelji(i):	LIRA
Ciljane skupine	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Samci i mlade obitelji sa područja LSŽ ➤ Samci i mlade obitelji s područja RH zainteresirane za doseljenje u LSŽ ➤ Stranci zainteresirani za doseljenje u LSŽ
Pokazatelji:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Broj korisnika koji su dobili potporu

Mjera:	1.3. Osigurati uvjete za društvenu integraciju doseljenih obitelji u lokalnu zajednicu
Aktivnosti i projekti:	<ul style="list-style-type: none"> ○ Izraditi katalog usluga i aktivnosti u zajednici koje se nude novodoseljenom stanovništvu za bolju društvenu integraciju ○ Osigurati direktni upis u predškolske institucije za obitelji sa djecom ○ Osigurati kupnju knjiga za školu za doseljenu djecu u LSŽ ○ Subvencionirati lokalni javni prijevoz za doseljeno stanovništvo na određeno vrijeme ○ Promoviranje različitosti i integracije u zajednicu povezivanjem svih ključnih dionika u LSŽ ○ Promocija mjera aktivne politike za zapošljavanje i integraciju stranih radnika ○ Edukacija poslodavaca o pristupu i načinima integracije stranih radnika u poslovnu organizaciju ○ Organiziranje učenja hrvatskog jezika i kulture za strane radnike i pripadnike njihovih obitelji ○ Promocija tolerancije i jačanje tolerancije u društvu
Nositelji(i):	LIRA
Ciljane skupine	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Samci i mlade obitelji sa područja LSŽ ➤ Samci i mlade obitelji s područja RH zainteresirane za doseljenje u LSŽ ➤ Stranci zainteresirani za doseljenje u LSŽ
Pokazatelji:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Broj obitelji koji je dobio potporu za integraciju u odgojno-obrazovni sustav ▪ Broj stranih radnika i članova njihovih obitelji uključenih u aktivnosti ▪ Broj aktivnosti usmjeren prema lokalnom stanovništvu radi promocije različitosti i tolerancije

Mjera:	1.4. Promovirati LSŽ kao mjesto povoljno za kvalitetni život
Aktivnosti i projekti:	<ul style="list-style-type: none"> ○ Kreirati brand LSŽ kao povoljnog mjesta za život ○ Izraditi marketinšku strategiju za promociju LSŽ kao povoljnog mjesta za život ○ Provoditi marketinške i medijske aktivnosti u Hrvatskoj za promociju LSŽ kao povoljnog mjesta za život ○ Promovirati LSŽ kao povoljnog mjesta za život u zemljama EU i inozemstvu
Nositelji(i):	LIRA
Ciljane skupine	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Samci i mlade obitelji sa područja LSŽ ➤ Samci i mlade obitelji s područja RH zainteresirane za doseljenje u LSŽ ➤ Stranci zainteresirani za doseljenje u LSŽ
Pokazatelji:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Broj informiranih stanovnika RH i EU

11.2. STRATEŠKI CILJ 2: Razviti moderno tržište rada te povećati radnu mobilnost stanovnika

Strateški cilj:	SC 2 Razviti moderno tržište rada te povećati radnu mobilnost stanovnika
Relevantnost:	Registrirana nezaposlenost posljednjih godina bila je u opadanju u LSŽ. Sukladno trendovima na razini RH, najviše nezaposlenih je u populaciji mladih 20-24 godine te dobne skupine 50-59 godina. Prema analizi ponude poslova najviše prijavljenih radnih mjesta ima u djelatnostima usluge smještaja i pripreme hrane; umjetnosti i rekreacije te u prerađivačkoj industriji. Iako trend pada nezaposlenosti zasebno gledano dobar pokazatelj, zbog negativnih demografskih trendova pada i zaposlenost što naposljetku dovodi do manjka radne snage na području županije. Nedostatak stručnih kadrova nepovoljan je faktor razvitka poduzeća, a samim time gospodarstva Ličko-senjske županije. Glavni razlozi su nezaposlenosti u LSŽ su starosna struktura stanovništva, niska i neadekvatna razina obrazovanja nezaposlenih osoba te relativno niska razvijenost gospodarstva u odnosu na RH.
Opis cilja:	Strateškim ciljem 2 radit će se na stvaranju modernog tržišta rada u LSŽ. Promjene u gospodarstvu posljedično traže promjene na tržištu rada. U okviru ovog cilja radit će se na prilagođavanju znanja i vještine nezaposlenih osoba prema potrebama lokalnog tržišta rada, stvaranju i promoviranju inovativne oblike rada u LSŽ, posebice rada od kuće, poboljšanju uvjeta rada kod postojećih poslodavaca LSŽ kao i poticanja dnevne mobilnosti radne snage kroz inovativna rješenja i bolji javni prijevoz. Dodatno, kako bi se stvorili uvjeti za održivo zapošljavanje najranjivijih skupina na tržištu rada, radit će se na promoviranju i stvaranju socijalnih poduzeća u LSŽ.
Pokazatelj(i):	95% Stopa zaposlenosti (izvor DZS, Zaposlenosti i plaće)

Mjera:	2.1. Prilagođavati znanja i vještine nezaposlenih osoba prema potrebama lokalnog tržišta rada
Aktivnosti i projekti:	<ul style="list-style-type: none"> ○ Usklađivanje upisnih kvota za srednjoškolske obrazovne programe sukladno potrebama tržišta rada ○ Izrada prijedloga mjera (novih kurikuluma i stipendijskih shema) za poticanje upisivanja u tražene obrazovne programe ○ Poticanje suradnje obrazovnog i gospodarskog sektora kroz interventne mjere za stjecanje znanja i vještina ○ Poboljšanje dostupnosti programa obrazovanja za tržište rada kroz financiranje i organiziranje prijevoza polaznika te razvoj inovativnih rješenja za poticanje mobilnosti ○ Kreiranje obrazovnih programa prema potrebama tržišta rada koji su prilagođeni osobama s invaliditetom i djecom s poteškoćama u razvoju ○ Identifikacija i uključivanje pripadnika NEET skupina u pripremu za tržište rada (izrada profesionalnog plana, uključivanje u osposobljavanje za tržište rada) kroz osposobljavanje i osiguravanje radne prakse ○ Provođenje promocije deficitarnih zanimanja na lokalnom tržištu rada prema svih dobnim skupinama ○ Jačanje sustava cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja kao i profesionalnog usmjeravanja u osnovnim školama
Nositelji(i):	Upravni odjel za društvene djelatnosti Ličko-senjske županije
Ciljne skupine	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Nezaposlene osobe, posebno nezaposleni s neadekvatnim obrazovanjem ➤ Pripadnici NEET skupine ➤ Učenici i studenti LSŽ ➤ Poslodavci u LSŽ
Pokazatelji:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Broj osoba uključenih u obrazovanje za tržište rada ▪ Broj učenika i studenata uključeno u stipendiranje i/ili profesionalno usmjeravanje ▪ Povećan broj stipendiranih učenika i studenata za deficitarna zanimanja ▪ Smanjen broj registriranih nezaposlenih osoba, posebno osoba u nepovoljnom položaju na tržištu rada u LSŽ

Mjera:	2.2. Promovirati inovativne oblike rada u LSŽ, posebice rad od kuće
Aktivnosti i projekti:	<ul style="list-style-type: none"> ○ Promocija primjera dobre prakse inovativnih oblika rada (rad od kuće, fleksibilno radno vrijeme, dijeljena radna mjesta,..) prema poslodavcima u LSŽ ○ Poticanje digitalizacije poslovanja u javnom i privatnom sektoru u LSŽ s ciljem povećanja efikasnosti rada ○ Pilotiranje inovativnih oblika rada kod poslodavaca u LSŽ kojima nedostaju radnici ○ Razvoj sustava potpore i poticaja za uvođenje inovativnih oblika rada kod poslodavaca u LSŽ ○ Ostvarivanje uvjeta za rad digitalnih nomada u LSŽ
Nositelji(i):	HZZ PU Gospić
Ciljne skupine	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Poslodavci u LSŽ ➤ Radnici zaposleni kod poslodavaca u LSŽ ➤ Tražitelji zaposlenja
Pokazatelji:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Broj poslodavaca uključenih u aktivnosti informiranja ▪ Broj radnika uključenih u pilot aktivnosti inovativnih oblika rada

Mjera:	2.3. Poboljšati uvjeta rada kod postojećih poslodavaca LSŽ
Aktivnosti i projekti:	<ul style="list-style-type: none"> ○ Osposobljavati poslodavce iz LSŽ za učinkovito upravljanje ljudskih resursima u vlastitim poduzećima ○ Pružati potporu poslodavcima za razvoj sustava mentoriranja naučnika u njihovim poduzećima ○ Promocija i poticanje unaprjeđenja sigurnosti i zaštite na radu kod postojećih poslodavaca ○ Unaprjeđenje sustava interne kontrole zaštite na radu kao i kontrole kvalitete kod poslodavaca u LSŽ ○ Ulagati u razvoj znanja i vještina radnika kod postojećih poslodavaca radi povećanja produktivnosti rada, prilagodbe novim potrebama u radu ili sprječavanja gubitka radnog mjesta ○ Poticanje razvoja društveno-odgovornog poslovanja kod poslodavaca u LSŽ (sustav nagrađivanja) ○ Promicanje kulture poduzetništva i razvoj potpornih programa potrebnih za uspješno poduzetništvo
Nositelji(i):	Upravni odjel za gospodarstvo Ličko-senjske županije
Ciljane skupine	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Poslodavci u LSŽ ➤ Radnici zaposleni kod poslodavaca u LSŽ ➤ Stručnjaci/kinje za zaštitu na radu
Pokazatelji:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Broj poslodavaca uključenih u edukaciju ▪ Broj radnika/ica obuhvaćenih mjerama poboljšanja radnih uvjeta ▪ Broj poslodavaca koji organiziraju edukaciju svojih zaposlenika

Mjera:	2.4. Razvijati socijalno poduzetništvo i zadrugarstvo kao oblike održivog zapošljavanja ranjivih skupina na tržištu rada
Aktivnosti i projekti:	<ul style="list-style-type: none"> ○ Promocija društvenog poduzetništva kao oblika održivog poslovanja kod postojećih poslodavaca kroz primjere dobre prakse ○ Poticati društveno poduzetništvo radi održivog zapošljavanja ranjivih skupina na tržištu rada kroz primjere dobre prakse ○ Sufinancirati programe osposobljavanja ranjivih skupina za rad kod poslodavaca koji primjenjuju načela socijalnog poduzetništva ○ Obrazovanje udruga, kao nositelja aktivnosti, za razvoj društvenog poduzetništva ○ Promocija društvenog poduzetništva za korisnike mjere samozapošljavanja u HZZ-u ○ Stvaranje uvjeta za kreiranje i provedbu programa edukacije učenika srednjih škola kao i studenata u LSŽ o društvenom poduzetništvu ○ Jačanje lokalnih mreža za razvoj društvenog poduzetništva i zadrugarstva
Nositelji(i):	Upravni odjel za gospodarstvo Ličko-senjske županije
Ciljane skupine	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Nezaposlene osobe, posebno ranjive skupine nezaposlenih osoba ➤ Društveni poduzetnici/ce i svi zainteresirani za društveno poduzetništvo
Pokazatelji:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Broj poslodavaca uključenih u edukaciju ▪ Broj radnika/ica obuhvaćenih mjerama poboljšanja radnih uvjeta ▪ Broj poslodavaca koji organiziraju edukaciju svojih zaposlenika

Mjera:	2.5. Poticati bolju dnevnu mobilnost radne snage kroz inovativna rješenja i bolji javni prijevoz
Aktivnosti i projekti:	<ul style="list-style-type: none"> ○ Utjecati na kvalitetniju povezanost javnim prijevozom unutar županije i između županija kako bi se povećala mobilnost stanovnika depriviranih područja županije ○ Promovirati inovativna rješenja za individualni i grupni prijevoz stanovnika kako bi se poboljšala mobilnosti ○ Provesti pilot projekte inovativnih rješenja (poput aplikacija za car sharing) za dnevnu mobilnost radnika u LSŽ ○ Utjecati na donosioce odluka kako bi se ulagalo u održivi javni prijevoz i uspostavila mreža javnog prijevoza u cijeloj LSŽ ○ Prilagođavati javni prijevoz OSI kako bi mogle sudjelovati u dnevnoj migraciji i povećati svoju zapošljivost i socijalnu uključenost
Nositelji(i):	Upravni odjel za gospodarstvo Ličko-senjske županije
Ciljane skupine	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zaposlenici i nezaposlene osobe u LSŽ, posebno iz ruralnih područja ➤ Osobe s invaliditetom
Pokazatelji:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Broj radnika koji dnevno migrira radi zaposlenja ▪ Broj javnih prijevoza unaprijeđen prema potrebama osoba s invaliditetom

11.3. STRATEŠKI CILJ 3: Razviti kvalitetni sustav odgoja i obrazovanja za sve stanovnike

Strateški cilj:	SC 3 Razviti kvalitetni sustav odgoja i obrazovanja za sve stanovnike
Relevantnost:	U Ličko-senjskoj županiji postoji temeljni sustav društvenih djelatnosti i mrežu društvene infrastrukture tako da, bez obzira na svoju specifičnu geografsku razvedenost, pokriva teritorij i prostorni razmještaj stanovništva te daje dobru osnovu za daljnji razvoj. U prilog daljnjem razvoju ne ide konstantni pada broja te starenje stanovništva. Prema strukturi obrazovanja stanovništvo Ličko-senjske županije pokazuje ispodprosječnu razinu obrazovanja u odnosu na RH stoga Ličko-senjska županija pripada županijama s najvišim udjelom osoba bez ikakvog obrazovanja (bez završene osnovne škole, samo s osnovnom školom). U Ličko-senjskoj županiji nastava se održava u ukupno 5 srednjih škola, jedna umjetnička škola (glazbena škola pri jednoj od osnovnih škola), 12 županijskih i 3 gradske osnovne škole. Smještaj učenika osiguran je u tri učenička doma ukupnog kapaciteta 186 mjesta. U Ličko-senjskoj županiji u ovom trenutku postoje 4 institucije koje imaju programe za obrazovanje odraslih. S obzirom na strukturu obrazovanja na tržištu rada LSŽ (visoki udio neobrazovanog stanovništva) segment obrazovanja odraslih trebalo bi biti ključan za daljnji razvoj ljudskih potencijala, a samim time i gospodarstva županije.
Opis cilja:	Strateškim ciljem 3 radit će se na daljnjem razvijanju sustava odgoja i obrazovanja u LSŽ, što uključuje mjere prilagodbe strukovnog i tercijarnog obrazovanja prema potrebama lokalnog tržišta rada, osiguranje jednakih (kvalitetnih) uvjeta u svim odgojno-obrazovnim ustanovama u LSŽ, povećanje dostupnosti odgojnih ustanova i usluga u LSŽ kao i razvoj cjeloživotnog učenja u LSŽ.
Pokazatelj(i):	75% udio osoba koje imaju završenu SSS (izvor DZS, popis stanovništva) 8% udio osoba koje imaju završeno tercijarno obrazovanje (izvor DZS, popis stanovništva)

Mjera:	3.1. Prilagoditi strukovno i tercijarno obrazovanje prema potrebama lokalnog tržišta rada
Aktivnosti i projekti:	<ul style="list-style-type: none"> ○ Poboľšati kvalitetu suradnje poslodavaca i škola u prezentaciji obrazovnih programa učenicima i roditeljima viših razreda osnovnih škola ○ Razviti nove programe/unaprijediti postojeće programe strukovnog obrazovanja prema potrebama tržišta rada ○ Internacionalizirati postojeće studijske programe u LSŽ ○ Razviti nove studijske programe odnosno unaprijediti postojeće studijske programe prema potrebama tržišta rada ○ Osigurati implementaciju preporuka povezanih s deficitarnim i suficitarnim zanimanjima ○ Jačanje ljudskih potencijala u obrazovnim institucijama za provođenje novih metoda učenja kao i novih/moderniziranih obrazovnih programa ○ Uspostaviti suradnju s inozemnim obrazovnim ustanovama u provedbi zajedničkih projekata i razvoju obrazovnih programa
Nositelji(i):	Upravni odjel za društvene djelatnosti Ličko-senjske županije
Ciljane skupine	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Učenci/ce srednjih strukovnih škola ➤ Studenti/ce u visokoobrazovnim ustanovama ➤ Učenci/ce završnih razreda O.Š i roditelji učenika ➤ Zaposlenici/ce u obrazovnim ustanovama
Pokazatelji:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Broj obrazovnih programa prilagođenih prema potrebama tržišta rada ▪ Broj osoba upisanih u nove obrazovne programe u srednjoškolskim i visokoškolskim ustanovama izrađene na temelju potreba tržišta rada

Mjera:	3.2. Osigurati jednake (kvalitetne) uvjete u svim odgojno-obrazovnim ustanovama u LSŽ
Aktivnosti i projekti:	<ul style="list-style-type: none"> ○ Jačanje stručnih kompetencija odgojno-obrazovnih radnika za promjene u sustavima i prilagodbu novim uvjetima rada ○ Promovirati i kreirati poticajne mjere za zapošljavanje deficitarnih kadrova u odgojno-obrazovnim institucijama ○ Iskoristiti potencijale poslovnog sektora u području strukovnog obrazovanja i obrazovanja odraslih uključivanjem stručnjaka iz poslovnog sektora u obrazovne programe ○ Koristiti najbolje prakse i iskustva u cjeloživotnom učenju kroz suradnju i partnerske projekte s tuzemnim i međunarodnim obrazovnim ustanovama ○ Ujednačiti materijalne kapacitete u svim odgojno-obrazovnim institucijama u LSŽ ○ Maksimalno iskoristiti prostor/opremu u obrazovnim ustanovama koji se otvara prelaskom na jednosmjensku nastavu ○ Uspostaviti održiv sustav nastave na daljinu kroz digitalizaciju sadržaja i uspostavu digitalne infrastrukture
Nositelji(i):	Upravni odjel za društvene djelatnosti Ličko-senjske županije
Ciljane skupine	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Djeca predškolske dobi ➤ Učenici/ce 1.-4. razreda O.Š ➤ Daroviti učenici/ce ➤ Djeca s poteškoćama u razvoju ➤ Odgojno-obrazovni zaposlenici/ce
Pokazatelji:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Broj educiranih odgojno-obrazovnih zaposlenika/ca ▪ Broj zaposlenog deficitarnog kadra u odgojno- obrazovnim ustanovama ▪ Broj obrazovnih institucija kojima su unaprijeđeni materijalni kapaciteti

Mjera:	3.3. Povećati dostupnost odgojnih ustanova i usluga u LSŽ
Aktivnosti i projekti:	<ul style="list-style-type: none"> ○ Prilagoditi odgojno-obrazovni sustav prema potrebama darovite djece i učenika ○ Prilagoditi odgojno-obrazovni sustav prema potrebama djece s poteškoćama u razvoju s ciljem uključivanja u redovno obrazovanje ○ Poticanje pokretanja novih alternativnih izvanškolskih aktivnosti s naglaskom na promociju zdravih stilova života, razvoj ključnih kompetencija te građanskog odgoja i obrazovanja ○ Osigurati produženi boravak u OŠ ustanovama za sve učenike kojima je potrebna usluga boravka ○ Osigurati produljenje radnog vremena predškolskih ustanova/dječjih vrtića, koje podrazumijeva produljeni boravak, poslijepodnevni i/ili smjenski rad dječjih vrtića u LSŽ
Nositelji(i):	Upravni odjel za društvene djelatnosti Ličko-senjske županije
Ciljne skupine	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Djeca predškolske dobi ➤ Učenici/ce 1.-4. razreda O.Š ➤ Daroviti učenici/ce ➤ Djeca s poteškoćama u razvoju ➤ Odgojno-obrazovni zaposlenici/ce
Pokazatelji:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Broj učenika/ca u produženom boravku O.Š ▪ Broj vrtića koji nudi produljeni boravak/smjenski rad ▪ Broj učenika djece i mladih u novim izvanškolskim aktivnostima ▪ Broj djece uključene u nove alternativne izvanškolske aktivnosti

Mjera:	3.4. Razviti cjeloživotno učenje u LSŽ
Aktivnosti i projekti:	<ul style="list-style-type: none"> ○ Razviti svijest stanovnika/ca o potrebi uključivanja u programe cjeloživotnog učenja kroz kontinuiranu promociju ○ Razviti kapacitete (stručne, materijalne) pružatelja cjeloživotnog učenja za unaprjeđenje provedbe postojećih i izradu novih programa ○ Umrežiti sve pružatelje cjeloživotnog učenja za bolju suradnju i koordinaciju aktivnosti ○ Razvoj novih formalnih programa obrazovanja odraslih potrebnih na lokalnom tržištu rada ○ Razvoj novih neformalnih i informalnih oblika učenja ○ Poticati provedbu programa cjeloživotnog učenja za socijalno isključene osobe u LSŽ, posebno osobe starije životne dobi
Nositelji(i):	Upravni odjel za društvene djelatnosti Ličko-senjske županije
Ciljne skupine	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ukupno stanovništvo LSŽ ➤ Nezaposlene osobe sa suficitarnim/nedostatnim zanimanjima ➤ Predavači/ce i stručno zaposlenici u ustanovama koje pružaju programe cjeloživotnog učenja
Pokazatelji:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Broj stanovnika uključenih u programe obrazovanja odraslih u LSŽ

11.4. STRATEŠKI CILJ 4: Razviti nove i povećati dostupnost postojećih socijalnih i zdravstvenih usluga za sve građane

Strateški cilj:	SC 4 Razviti nove i povećati dostupnost postojećih socijalnih i zdravstvenih usluga za sve građane
Relevantnost:	<p>Socijalne usluge sve su aktivnosti, mjere i programi namijenjeni sprječavanju, prepoznavanju i rješavanju problema i poteškoća pojedinaca, obitelji, skupina i zajednica te poboljšanju kvalitete njihova života u zajednici, a pružaju se korisnicima u njihovoj obitelji i lokalnoj zajednici kao izvaninstitucijske usluge kroz organizacije civilnog društva ili kao institucijske usluge, koje provode centri za socijalnu skrb u Ličko-senjskoj županiji. Ukupni demografski i ekonomski trendovi posljednjih godina uzrokuju i smanjivanje broja korisnika različitih socijalnih usluga zajamčenih Zakonom o socijalnoj skrbi. Ipak, starenjem stanovništva rast će i potreba za socijalnim uslugama poput pomoći u kući kao i ostalih. Osim socijalnih usluga, bitno je naglasiti kako će biti potrebno raditi na povećanom socijalnom uključivanju posebno starijih osoba u zajednicu.</p> <p>Što se sustava javnog zdravstva tiče, analiza je pokazala kako je mali broj liječnika i bolničkih kreveta u odnosu na broj i prosječnu starost stanovnika te je potrebno ulagati u sustav zdravstva u LSŽ.</p>
Opis cilja:	Strateškim ciljem 4 radit će se na razvoju sustava socijalne i zdravstvene skrbi u LSŽ kroz razvoj ljudskih i tehničkih kapaciteta svih pružatelja socijalnih i zdravstvenih usluga, povećanje dostupnosti postojećih i razvoj novih socijalnih i zdravstvenih usluga u LSŽ kao i jačanju aktivnosti prevencija bolesti i promocije zdravlja
Pokazatelj(i):	50% povećan udio osoba koje su korisnici socijalnih usluga u LSŽ (izvor Ministarstvo demografije, socijalne politike i mladih, statistika korisnika usluga)

Mjera:	4.1. Razviti ljudske i tehničke kapacitete svih pružatelja socijalnih i zdravstvenih usluga
Aktivnosti i projekti:	<ul style="list-style-type: none"> ○ Osigurati specijalizacije i subspecijalizacije liječnika/ca i drugih zdravstvenih djelatnika/ica prema potrebama zdravstvenih ustanova u LSŽ ○ Provoditi kontinuirane edukacije za radnike u sustavu zdravstva te socijalne skrbi kako bi pružali bolje usluge ○ Jačanje materijalnih i ljudskih kapaciteta svih (potencijalnih) pružatelja socijalnih i zdravstvenih usluga u LSŽ, posebno OCD ○ Jačanje partnerskog rada svih pružatelja socijalnih i zdravstvenih usluga u LSŽ
Nositelji(i):	Upravni odjel za društvene djelatnosti Ličko-senjske županije
Ciljane skupine	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liječnici i drugi zdravstveni radnici bez specijalizacije i/ili subspecijalizacije ➤ Stručnjaci zaposleni u zdravstvenim ustanovama ➤ Stručnjaci zaposleni u ustanovama socijalne skrbi ➤ Postojeći i potencijalni pružatelji socijalnih i zdravstvenih usluga
Pokazatelji:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Broj liječnika i ostalih zdravstvenih djelatnika uključenih u program (sub)specijalizacije ▪ Broj educiranih stručnjaka zaposlenih u zdravstvenim ustanovama i u ustanovama socijalne skrbi ▪ Broj organizacija civilnog društva, pravnih i fizičkih osoba koje su zadovoljile uvjete za pružanje socijalnih usluga

Mjera:	4.2. Povećati dostupnost postojećih i razviti nove socijalne i zdravstvene usluge u LSŽ
Aktivnosti i projekti:	<ul style="list-style-type: none"> ○ Daljnji razvoj kvalitete primarne zdravstvene zaštite u LSŽ ○ Jačanje dostupnosti specijalističkih zdravstvenih usluga u lokalnim zajednicama ○ Razviti nove socijalne i zdravstvene usluge temeljene na socijalnim inovacijama i novim tehnologijama ○ Pružati socijalne i zdravstvene usluge temeljene na načelima društvenog poduzetništva ○ Proširenje dostupnosti programa osobne asistencije za osobe s invaliditetom i djecu s poteškoćama u razvoju ○ Širenje dostupnosti usluge rane intervencije ○ Širenje usluge palijativne skrbi kroz osiguravanje smještajnih kapaciteta, 24/7 dostupnosti mobilnih timova i drugih usluga ○ Širenje dostupnosti socijalnih i zdravstvenih usluga za ranjive skupine (starije i nemoćne osobe, žene i djeca žrtve nasilja, osobe s invaliditetom...) ○ Promocija mogućnosti pružanja socijalnih i zdravstvenih usluga od strane fizičkih i pravnih osoba s ciljem širenje mreže pružatelja socijalnih i zdravstvenih usluga ○ Promovirati i kreirati poticajne mjere za zapošljavanje liječnika/ca i drugih deficitarnih zdravstvenih djelatnika/ca
Nositelji(i):	Upravni odjel za društvene djelatnosti Ličko-senjske županije
Ciljane skupine	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Osobe s invaliditetom ➤ Djeca s utvrđenim odstupanjem u razvoju, razvojnim rizikom ili razvojnom poteškoćom i njihovi roditelji/udomitelji ➤ Palijativni bolesnici ➤ Ranjive skupine (starije i nemoćne osobe, žene i djeca žrtve nasilja) ➤ Zainteresirane fizičke i pravne osobe za pružanje socijalnih i zdravstvenih usluga ➤ Organizacije civilnog društva koje pružaju socijalne usluge u LSŽ
Pokazatelji:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Broj osoba s invaliditetom koje primaju socijalnu uslugu ▪ Broj djece sa utvrđenim odstupanjem u razvoju, razvojnim rizikom ili razvojnom poteškoćom i roditelja/udomitelja koji primaju uslugu ▪ Broj palijativnih bolesnika i članova obitelji koji primaju uslugu ▪ Broj pripadnika ranjivih skupina (starije i nemoćne osobe, žene i djeca žrtve nasilja) koji primaju uslugu

Mjera:	4.3. Jačati aktivnosti prevencija bolesti i promocije zdravlja
Aktivnosti i projekti:	<ul style="list-style-type: none"> ○ Jačanje aktivnosti provođenja nacionalnih programa za probir i rano otkrivanje raka u LSŽ ○ Razvoj novih preventivnih programa temeljenih na lokalnim potrebama u LSŽ ○ Promocija zdravih načina života prema svim dobnim skupinama ○ Jačanje svijesti građana/ka LSŽ o ovisnostima i spolno odgovornom ponašanju ○ Jačanje programa zaštite mentalnog zdravlja kod svih građana/ka LSŽ ○ Podizanje svijesti o odgovornosti za vlastito zdravlje ○ Jačanje aktivnosti oko provođenja osnovnih mjera održavanja života uz upotrebu automatskih vanjskih defibrilatora (Program javno dostupne rane defibrilacije)
Nositelji(i):	Upravni odjel za društvene djelatnosti Ličko-senjske županije
Ciljane skupine	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Rizične skupine prema preventivnim programima ➤ Djeca i mladi ➤ Svi stanovnici LSŽ
Pokazatelji:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Postotak ciljanih skupina po programu probira uključenih u preventivni program ▪ Broj djece i mladih educiranih o ovisnostima i spolno odgovornom ponašanju ▪ Broj građana/ka uključenih u program promocije zdravih načina života

11.5. HORIZONTALNE MJERE

Mjera:	Mjera H1: Jačati kapacitete lokalnih dionika za provedbu projekata i aktivnosti usmjerenih na razvoj ljudskih potencijala
Aktivnosti i projekti:	<ul style="list-style-type: none"> ○ Provoditi edukativne aktivnosti među lokalnim dionicima kako pripremiti i provoditi projekte ○ Izraditi sustav redovitog informiranja lokalnih dionika o mogućnostima za (su)financiranje projekata ○ Pružiti potporu lokalnim dionicima u umrežavanju s ciljem stvaranja partnerstva za provedbu projekata ○ Izraditi sustav pružanja stručne savjetodavne podrške za lokalne dionike koji izrađuju projekte ○ Uspostaviti sustav kontinuiranog praćenja provedbe PRLJP i provoditi ga redovito te u skladu rezultata provoditi revizije PRLJP i Akcijskih planova ○ Profesionalizacija rada LPZ-a
Nositelj(i):	LIRA kao Tehničko tajništvo LPZ-a
Ciljane skupine	➤ Lokalni dionici u okviru LPZ-a

Mjera:	Mjera H2: Jačati međusektorsko partnerstvo i suradnju u LSŽ
Aktivnosti i projekti:	<ul style="list-style-type: none"> ○ Uključiti veći broj poduzetnika u rad LPZ-a i provedbu projekata koji se tiču razvoja ljudskih potencijala ○ Uključiti veći broj OCD-a u rad LPZ-a ○ Potaknuti veću suradnju između OCD-a i lokalnih vlasti ○ Podupirati razvoj OCD-a u županiji i poduprijeti njihovo umrežavanje s ciljem jačanja njihovih kapaciteta
Nositelji(i):	LIRA kao Tehničko tajništvo LPZ-a
Ciljne skupine	➤ Lokalni dionici u okviru LPZ-a

Mjera:	Mjera H3: Provoditi digitalizaciju svih usluga i aktivnosti s ciljem modernizacije istih
Aktivnosti i projekti:	<ul style="list-style-type: none"> ○ Osiguravati tehničke uvijete za digitalizaciju svih usluga i aktivnosti ○ Provoditi jačanje kapaciteta svih dionika u LSŽ za provedbu digitalizacije usluga ○ Promovirati primjere dobre prakse digitalizacije usluga
Nositelj(i):	LIRA kao Tehničko tajništvo LPZ-a
Ciljne skupine	➤ Lokalni dionici u okviru LPZ-a

**IV. PROVEDBA PLANA RAZVOJA LJUDSKIH
POTENCIJALA LIČKO-SENSJSKE ŽUPANIJE
2021. – 2030.**

12. INSTITUCIONALNI OKVIR ZA PROVEDBU

Uz formalno prihvaćanje i usvajanje Plana razvoja ljudskih potencijala Ličko-senjske županije za razdoblje 2021. – 2030., za uspješnu provedbu mjera i aktivnosti, a time i ciljeva strategija, nužno je uspostaviti funkcionalnu i učinkovitu organizacijsku strukturu s jasnom podjelom odgovornosti u svim fazama provedbe Plana.

Postojeći institucionalni okvir za uspješnu provedbu Plana razvoja ljudskih potencijala u vidu Lokalnog partnerstva za zapošljavanje temelji se na participaciji, integraciji i aktivnoj uključenosti svih relevantnih dionika koji se bave horizontalnim temama poput razvoja ljudskih potencijala, tržišta rada, socijalnog uključivanja i obrazovanja ključnima za razvoj zajednice. LPZ LSŽ predstavlja ključno tijelo provedbene strukture Plana koje će, uz provedbu samog Plana, biti zaduženo i za praćenje (monitoring) te organizaciju vanjske evaluacije PRLJP-a.

Kako bi se povećala kvaliteta suradnje i sinergijskog djelovanja te osigurali kvalitetni temelji za provedbu PRLJP-a, jasno su definirane glavne uloge i zaduženja koja će svaki od dionika imati prilikom provedbe Plana. Pored definiranja uloga i zaduženja, iznimno je važno uspostaviti dobru koordinaciju svih partnera i suradničkih struktura te jačati njihove kapacitete.

Imajući u vidu navedeno, provedbena struktura Plana razvoja ljudskih potencijala LSŽ 2021. – 2030. definirana je na sljedeći način:

Dionici/tijela provedbene strukture jesu:

- Lokalno partnerstvo za zapošljavanje LSŽ
- Predsjedavajući LPZ SLŽ
- Tehničko tajništvo LPZ SLŽ
- Tematske radne skupine LPZ SLŽ
- Nositelji mjera i projekata i njihovo rukovodstvo
- Ostali – rukovodstvo ostalih članova LPZ -a (nenositelja mjera), vanjski dionici

Definirane uloge i zadaci dionika/tijela kao partnera u provedbenoj strukturi jesu sljedeći:

DIONIK / TIJELO	OPIS	ULOGI I ZADACI
SKUPŠTINA LPZ LSŽ	Svi članovi LPZ SLŽ sačinjavaju Skupštinu koja donosi Plan razvoja LSŽ.	<ul style="list-style-type: none"> ● Donošenje odluka o promjeni, reviziji i unaprjeđenju Plana u skladu s godišnjim izvještajem o provedbi Plana ● Usvajanje izvješća o provedbi Plana ● Usvajanje akcijskih planova za provedbu Plana ● Odgovornost za predviđeni utjecaj Plana na lokalno stanovništvo, poduzetnike i ostale relevantne dionike – u suradnji s rukovodstvom ostalih članova LPZ -a ● Izvještavanje prema Županiji/ o provedbi Plana na godišnjoj razini – u suradnji s Tehničkim tajništvom LPZ -a
PREDSJEDAVALJUĆI LPZ LSŽ	Predsjedavajući LPZ LSŽ zaduženo je za koordinaciju svih članova te	<ul style="list-style-type: none"> ● Formalni predstavnik LPZ -a

	<p>potvrđivanje akcijskog i komunikacijskog plana Plana.</p> <p>Predsjedavajući LPZ LSŽ inicira i sudjeluje u pripremi i provedbi razvojnih projekata te usvaja predložene projekte.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Predstavlja LPZ u javnosti/odgovorni za promociju LPZ -a ● U suradnji s tajništvom LPZ -a organizira redovne i izvanredne sastanke LPZ -a
TEHNIČKO TAJNIŠTVO LPZ -a	<p>Tajništvo LPZ -a obavlja administrativno-tehničke poslove koje omogućuju funkcioniranje LPZ -a. LIRA obavlja poslove Tajništva..</p> <p>Tajništvo LPZ -a organizira minimalno jednom tromjesečno sjednice, postavlja pozive, dnevni red i radne materijale prije sjednica pozvanim sudionicima, te priprema i dostavlja zapisnik nakon svake sjednice.</p> <p>Tajništvo LPZ -a za svoj rad odgovara Skupštini LPZ LSŽ.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Obavljanje administrativno-tehničke poslove koji omogućuju funkcioniranje LPZ -a ● Uspješna provedba prepoznatih prioriteta i mjera Plana – u suradnji s nositeljima mjera i nositeljima projekata ● Izvještavanje prema Skupštini LPZ -a – u suradnji s nositeljima mjera i projekata ● Organiziranje redovnih konzultacija sa svim članovima LPZ -a (organiziranje sjednica, dostavljanje poziva, dnevnog reda i radnih materijala prije sjednica pozvanim sudionicima te pripremanje i dostavljanje zapisnika nakon svake sjednice) ● Organiziranje konzultacija sa svim dionicima i širom zajednicom o provedbi Plana ● Obavješćavanje članova i suradnika LPZ -a o natječajima i podrška u traženju partnera za projekte – u suradnji s nositeljima mjera ● Operativna odgovornost za provedbu Plana – u suradnji s nositeljima mjera i projekata ● Koordinacija dionika zaduženih za provedbu pojedinih mjera Plana ● Pokretanje izrade Akcijskog plana provedbe Plana na dvogodišnjoj razini – u suradnji sa svim partnerima/suradnicima ● Provođenje kontinuiranog monitoringa provedbe Plana (prikupljanje podataka o provedbi iste) i izrada godišnjeg izvješća
TEMATSKE RADNE SKUPINE LPZ -A	<p>LPZ može uspostaviti Tematske radne skupine (TRS). LPZ svojom odlukom utvrđuje sastav, djelokrug i ovlast svake TRS. One razmatraju otvorena pitanja, daju mišljenje i prijedloge o značajnim pitanjima iz njihovog djelokruga Upravnom odboru.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Razmatraju otvorena pitanja, daju mišljenje i prijedloge o značajnim pitanjima iz njihova djelokruga LPZ -u ● Predlažu/iniciraju projekte i inicijative u svom području/strateškom cilju ● Izrada Akcijskog plana provedbe Plana na dvogodišnjoj razini – u suradnji s ostalim partnerima

<p>NOSITELJI MJERA I PROJEKATA I NJIHOVO RUKOVODSTVO</p>	<p>Institucije članovi LPZ -a koji su nadležna za provedbu i praćenje provedbe određenih mjera kako je definirano PRLJP-om</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Uspješna provedba prepoznatih mjera Plana – u suradnji s tajništvom LPZ -a ● Obavješćavanje o natječajima i podrška u traženju partnera za projekte u području specifičnog cilja ● Operativna odgovornost za provedbu pojedinih mjera ● Koordinacija ostalih dionika u provedbi pojedinih mjera za koje su zadužene ● Praćenje rezultata i razvojnih učinaka predloženih mjera ● Priprema podloge za izradu izvješća o provedbi Plana
<p>OSTALI – RUKOVODSTVO OSTALIH ČLANOVA LPZ -A (NENOSITELJA MJERA), VANJSKI DIONICI</p>	<p>Svi ostali dionici koji provode projekte i aktivnosti koji doprinose ostvarenju PRLJP</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Predlaganje projekata u području razvoja ljudskih potencijala kako je predviđeno PRLJP-om ● Provedba projekata u području razvoja ljudskih potencijala kako je predviđeno PRLJP-om ● Dostavljanje pravodobnih informacija o provedbi projekata predviđenih PRLJP-om
<p>VANJSKI EVALUATOR</p>	<p>Podgovoreni stručnjak/tvrtka za vrednovanje provedbe</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ocjena učinka PRLJP – vanjska evaluacija provedbe Plana prema referentnim točkama

Sukladno definiranim ulogama i zadacima, podjeli odgovornosti, boljoj participaciji i operativnosti, a osobito ekspertizi za pojedina područja, LPZ konsenzusom je dogovorio kako će svaka mjera Plana imati svog nositelja/nositelje. Uz već ranije definirane uloge i odgovornosti, nositelji su mjera na operativnoj razini zaduženi za:

- komunikaciju i koordinaciju sa svima odgovornima za pojedine aktivnosti/projekte
- provjeravanje statusa aktivnosti/projekata unutar mjere za koju su zaduženi,
- prijedloge za zajedničke aktivnosti/projekte i poboljšanja, koordinaciju prema tajništvu

Pored mobilizacije što većeg broja dionika koji bi se uključili u planiranje, pripremu i provedbu Plana, potrebno je razmišljati i o održivosti institucionalnog, provedbenog okvira. Radi što kvalitetnijeg rada na operativnoj razini, potrebno je:

- sukladno nastalim promjenama i trenutnom stanju revidirati Pravilnik o radu LPZ -a, što ujedno uključuje i reviziju članstva,
- dodatno motivirati dionike i jačati prepoznavanje doprinosa članova i osjećaja vlasništva nad provedbom Plana,

- osigurati sustavni i pravovremeni protok informacija između svih članova LPZ -a,
- jačati zagovaračke kapacitete članova LPZ -a,
- jačati kapacitete za pripremu i provedbu projekata LPZ -a,
- jačati kapacitete članova LPZ -a za praćenje i izvještavanje o provedenim aktivnostima,
- uspostaviti paralelni povezani sustav izvještavanja za PRLJP s izvještavanjem za županiju.

Radi što bolje održivosti sama struktura dionika uključenih u izradu i provedbu PRLJP-a, kao i predloženo jačanje zagovaračkih kapaciteta, ukazuje na mogućnost i potrebu djelovanja i na razini donošenja politika.

13. MONITORING PROVEDBE PLANA RAZVOJA LJUDSKIH POTENCIJALA LSŽ 2021. – 2030.

Monitoring (hrv. praćenje) je sustavno praćenje pokazatelja i prikupljanje podataka na provedbenoj razini s ciljem predstavljanja napretka provedbe Plana razvoja ljudskih potencijala, odnosno svim dionicima u LSŽ. Slijedom Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske, Uredbe o SP-u i Pravilnika o SP-u donesen je čitav niz pratećih dokumenta koji reguliraju postupke strateškom planiranju u RH. Donesene su smjernice/upute/priručnici koje se odnose između ostalog i na provedbu postupka praćenja, izvještavanja i vrednovanja sektorskih strategija (od nacionalnog značaja) čija je izrada propisana posebnim zakonom ili obvezujućim pravnim aktom EU-a. Iako se navedeno ne odnosi na razinu ove strategije dokumenti nam mogu biti od velike koristi i služiti kao smjernice odnosno ogledni primjer u poredbi ovih postupaka

Predložen sustav praćenja odnosi se na prikupljanje informacija na razini pojedinačnog projekta tijekom njegove provedbe. Ostvarenje ciljeva pojedinih aktivnosti/projekata prati se sukladno operativnim planovima i zapisima pojedinih aktivnosti. Tijekom operativnog praćenja pažnju je potrebno usmjeriti na aktivnosti, suradnju partnera na projektu, kao i na uključivanje korisnika.

Kvalitetno uspostavljen sustav praćenja stvorit će preduvjete za:

- učinkovitije upravljanje provedbom Plana
- realizaciju rezultata u zadanom terminskom planu,
- identifikaciju uzroka za uspjeh (neuspjeh) pojedine aktivnosti.

Praćenje će se odvijati na tri razine:

1. Pregled napretka specifičnih djelovanja identificiranih u Akcijskom planu,
2. Procjena utjecaja ovih djelovanja na ciljeve na koje se ista odnose,
3. Rad s partnerima na reviziji stanja i poboljšanju lokalne situacije zapošljavanja u cjelini te doprinose li djelovanja i ciljevi razvoju.

Izvještavanje se odnosi na godišnje podnošenje izvješća Skupštini LPZ-a, nadležnim tijelima, kao i svoj zainteresiranoj javnosti o podacima prikupljenima putem procesa praćenja. U cilju što koordiniranijeg i potpunijeg izvještavanja o provedbi Plana razvoja ljudskih potencijala proces izvještavanja odvijat će se paralelno s izvještavanjem o provedbi Plana razvoja LSŽ.

Ključnu ulogu u praćenju napretka i učinka Plana imaju indikatori, odnosno pokazatelji koji su postavljeni kako na razini mjera, tako i na razini strateških ciljeva. Konkretno, za operativno praćenje predlažu se dvije razine pokazatelja prema kojima bi se mjerilo postizanje ciljeva PRLJP-a:

- pokazatelji ostvarenja koji su povezani s konkretnim projektima i mjerama i koriste se za praćenje operativnih postignuća PRLJP-a, tj. fizičkih proizvoda, outputa ili isporuka dobivenih kako bi se Plan proveo.

- pokazatelji rezultata koji su povezani s ciljevima PRLJP-a i njihova je svrha praćenje realizacije specifičnih ciljeva. Rezultat predstavlja specifičnu dimenziju napretka kojim se potiče ostvarivanje određenog cilja unutar PRLJP-a, tj. ono što se namjerava promijeniti, uz doprinos osmišljenih intervencija unutar tri područja djelovanja

Predloženi su pokazatelji na razini ciljeva i mjera su predstavljeni u poglavlju 9.

Monitoring na godišnjoj razini provodit će tajništvo LPZ-a LSŽ. Upitnik o provedbi projekata, aktivnosti i programa koji odgovaraju ostvarivanju Plana razvoja ljudskih potencijala LSŽ bit će distribuiran krajem kalendarske godine od strane tajništva LPZ-a. Dionici će dostaviti popunjen upitnik te na temelju dobivenih podataka izraditi godišnje izvješće o provedbi projekata. Cilj je usredotočiti se na pokazatelje ostvarenja i rezultata i kako njihovo ostvarivanje doprinosi ostvarivanju ciljeva Plana.

14. EVALUACIJA PROVEDBE PLANA RAZVOJA LJUDSKIH POTENCIJALA LSŽ 2021. – 2030.

Evaluacija (vrednovanje) provedbe Plana razvoja ljudskih potencijala provodi se u svrhu ocjene djelotvornosti i učinkovitosti provedbe PRLJP-a. Vrednovanje analizira uzročne veze između sadržaja PRLJP-a i postignutih rezultata i učinaka. Vrednovanje daje ocjenu učinka mjere/projekta/programa na ciljane skupine i krajnje korisnike te učinkovitost, djelotvornost, utjecaj, relevantnost i održivost istih.

Vrednovanje je nužno provesti zbog:

- Uočavanja i objašnjenja razloga u pozadini uspjeha i neuspjeha pojedinih mjera/projekata/programa pokrenutih u okviru PRLJP-a; ako neki aspekti mjera/projekata/programa nisu dobro funkcionirali, vrednovanje će pružiti preporuke o tome što može bolje funkcionirati u sljedećem PRLJP-u,
- Dobivanja informacija o odgovarajućoj uporabi javnih resursa, primarno financijskih sredstava koja će se uložiti u provedbu mjera/projekata/programa,
- Stvaranja temelja za reviziju PRLJP-a u skladu s poukama koje su proizašle iz procesa vrednovanja,
- Doprinosa jačanju odgovornosti svih uključenih dionika provedbe PRLJP-a.

Vrednovanje će se provoditi na temelju sljedećih evaluacijskih kriterija:

RELEVANTNOST

- Do koje je mjere intervencijska logika PRLJP-a relevantna za rješavanje ključnih društvenih problema u LSŽ-u?
- Do koje je mjere intervencijska logika PRLJP-a relevantna u odnosu na potrebe ciljnih skupina?
- Do koje je mjere intervencijska logika PRLJP-a relevantna u odnosu na potrebe u nastajanju i prioritete na nacionalnoj i lokalnoj razini?

EFEKTIVNOST

- Kako su sredstva (unosi) pretvorena u neposredne rezultate?
- Kakva je troškovna učinkovitost provedenih mjera/projekata/programa u odnosu na postignute rezultate i ciljeve?

UČINKOVITOST

- Koliko je provedba PRLJP-a doprinijela postizanju svojih ciljeva, odnosno željenih pokazatelja na razini ciljeva?
- Koji ciljevi nisu ostvareni i koji su razlozi za to?

UTJECAJ

- Je li provedba PRLJP-a imala utjecaj na ciljne skupine kao i u odnosu na njihove potrebe?
- Jesu li ključni projekti postigli dugoročni utjecaj koji je željen kroz projekte?
- U kojoj je mjeri utjecaj ostvaren?
- Gdje nije postignut nikakav ili je postignut slab utjecaj i zašto?

ODRŽIVOST

- Jesu li pokrenuti projekti/mjere/programi održivi nakon njihova završetka?
- Postoje li neki efekti multiplikacije učinka provedenih projekata/mjera/programa kroz PRLJP?

Proces evaluacije i ocjene učinka i utjecaja PRLJP-a provodit će vanjski stručnjaci koje će tajništvo LPZ-a angažirati putem postupka nabave. Cilj je osigurati vanjsko vrednovanje PRLJP-a kako bi se osigurala objektivnost u vrednovanju i izvještavanju o postignutom učinku istog.

Evaluacija provedbe PRLJP-a provest će se u 2 faze:

- Srednjoročno vrednovanje (eng. mid-term evaluation) nakon prve tri godine provedbe PRLJP-a (u 2024. godini). Cilj je srednjoročnog vrednovanja ocijeniti učinkovitost i utjecaj provedbe PRLJP-a nakon prve dvije godine provedbe te revidirati i usuglasiti PRLJP s dobivenim nalazima.
- Završno vrednovanje (eng. final evaluation) nakon završenog perioda provedbe PRLJP-a (2030. godine). Cilj je završne evaluacije ocijeniti ukupnu učinkovitost i utjecaj provedenih mjera/projekata/programa iz PRLJP-a te izraditi temelje u obliku preporuka za novi Plan.

15. AKCIJSKI PLAN

Akcijski plan služi kao sredstvo operacionalizacije i provedbe Plana razvoja ljudskih potencijala te omogućuje strukturiran pregled aktivnosti potrebnih za provedbu Plana u određenom razdoblju. Akcijski plan se donosi na početku svake kalendarske godine, a usvaja ga Skupština LPZ-a. Usvojeni Akcijski plan vrijedi do kraja godine i donosi se zasebno za svaku godinu.

Akcijskim planom, koji predstavlja temelj za izvještavanje, predviđene su pojedine projektne ideje unutar svake mjere za koje su dionici usuglasili da će ih zajedničkim naporima pokušati ostvariti do kraja 2030. godine i time ostvariti postavljene ciljeve. Sadržaj plana organiziran je prema sljedećim glavnim sastavnicama:

- ciljevi, mjere, predviđene aktivnosti/programi/projekti (APP)
- razdoblje provedbe plana i pojedinih aktivnosti
- izvršitelji aktivnosti
- troškovi provedbe pojedinih aktivnosti

Objašnjenja vezana uz strukturu Akcijskog plana:

- Razina – Akcijski plan se izrađuje na razini mjera. Sukladno tome, na razini aktivnosti/projekta za svaku mjeru, odgovorni nositelj izrađuje detaljni akcijski plan slijedeći istu metodologiju.

- Razdoblje – Akcijski plan se donosi na početku svake kalendarske godine, a najkasnije do 31.1. za razdoblje od 1 godine.
- Praćenje provedbe i rezultati – praćenje provedbe se vrši preko dvije skupine pokazatelja, a to su: očekivani i ostvareni rezultati. Pokazatelji se koriste iz opisa mjera u Planu i utvrđivanjem onog što je postignuto u realizaciji pojedine mjere na godišnjoj razini.

Ključan proces za izradu Akcijskog plana predstavlja prikupljanje projektnih ideja koje se usklađuju sa ciljevima i mjerama definiranim u Planu razvoja ljudskih potencijala LSŽ. Projektne ideje predlažu članovi LPZ-a kao i širi krug dionika u LSŽ. Navedeni projekti usklađuju se sa prioritetima i mjerama iz strateških dokumenata i ostalim relevantnim sektorskim strategijama. Iz prikupljenih podataka izrađuje se Akcijski plan provedbe Plana sukladno opisanom procesu, a temeljem predložka u nastavku.

